

X AASTAKAIK

HIND 35 SENTI

EESTI METS

METSA- JA JAHIASJANDUSE KUUKIRI

Nr. 4

APRILL

1930. a.



VASTUTAV TOIMETAJA:
O. DANIEL

VÄLJAANDJA:
EESTI
METSATEENIJATE ÜHING

A.-S. „SILVA“

Tallinnas, Merepuiesteel nr. 17.

Ladud: 1) Merepuiesteel 17, 2) Jaama 10 ehk Narva mnt. 27.
Telefoni (oma keskjaama) nr. nr. 9-29, 13-20, 13-80, 18-09, 21-39.
Telegrammi aadress: Tallinn — „Silva“.

Soovitame rikkalikus valikus kuivi hõõveldatud ja hõõveldamata

kuuse- ja männilaudu,

kuivi tamme-, saare-, jalaka-, kase-, lepa- ja haavalaudu.

Ummargusi ja kanditud palke

kõigis nõuetavates pikkustes ja jämedustes.

: Ummargusi ja saetud latte. :

Võetakse vastu ja täidetakse rutuliselt igasuguseid tellimisi.

Ostame igasugust metsamaterjali piiramata arvul.

Metsateenijad ja jahimehed,

kui teie ei ole veel „Eesti Metsa“ tellinud, siis rutake tellimisega. Seni ilmunud numbrid saadetakse tagant järele.

◆
Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

◆
Kaastöölisi palutakse käsikirjad saata otsekohe vastutavale toimetajale aadressil: Tartu, Jakobi tänav 60,
—: hra O. Daniel. —:

EESTI METS

METSA- JA JAHIASJANDUSE KUUKIRI

Toimetuse ja talituse: Tallinnas, riigimetsade valitsuse juures. Telefon (2)16-06. Tallinn, postkast 97.	Tellimise hind: Aastas Kr. 4.— Poolaastas " 2.— Välismaale 6 krooni aastas.	Kuulutuste hind: 1/4 lehekülge Kr. 20.— 1/2 lehekülge " 10.— 1/4 lehekülge " 5.— Tekstis ja kaanel 50% kallim.
---	--	--

Nr. 4

Aprill 1930.

10. aastakäik.

Metsasaaduste tähtsus elus, selle tagavarad ja tarvitamine.

P. Saks.



R (Särg.)

Kuna Ühisriikides wananenud koloniseerimise seaduste järgi metsapindala kõrgemini maksustatakse, kui paljaksraiatud maaala, siis aitab see omalt poolt kaasa ülemäärade raiumisele; arwatawasti võetakse aga see seadus rewideerimisele, mis metsale kaitset võimaldab. Et kasutamine juurdekaswuga kooskõlla wiidud saaks, ei ole mõeldaw. Kui oletada, et ülemäärade raiumine 6 kordse kaswamise pealt lähemas tulewitus wähenatud saaks kolmekordse peale, siis tekib Ühisriikides, kus senini natuke rohkem puid wälja weeti kui sisse toodi, puudujääk aastas iftagi umbes 400 miljoni tihumeetri suuruses.

Kuif wõiks neid suuri hulke muretseda? Euroopa Wenemaa wõiks juurdekaswu maharaiumisel umbes 60 miljonit tihumeetrit anda; kui Siber kõikides oma metsades ratsionaalse majanduse sisse seaks, wõiks Siber umbes 100 miljonit tihumeetrit tarbepuid rohkem wälja wadada kui senini. (Praegu ei wea Siber pea mitte midagi wälja). Seega peaks Euroopa ja Aasia Wenemaa üldine (muidugi ainult teoreetiliselt võimalik) wäljawedu weelgi suurenema umbes 240 mil-

joni tihumeetri wõrra aastas. Tahetakse aga raiumist juurdekaswule weel enam lähendada, wõi osutuks Ameerikas küttepuu tarwituse kiire piiramine 150 — 200 miljoni tihumeetri wõrra (s. t. 40 kuni 50% wõrra) wõimatuks, siis peaks tarwitusele wõetama peale aastase toodangu ka Wene metsade tagawara, peale selle tuleks kasutada ka Lõuna-Ameerika ja Aafrika troopika metsi, millede kasulitaks tegemine kliimaatiliste, majanduslikkude ja puutehniliste tingimuste tõttu ainult üsna wähesel määral läbiwiidaw oleks.

Kui palju aega aga kuluks ainult selleks ära, et ainult Siberi metsi wastawa raudteewõrguga ja tarwilise tödliskonna koloniseerimisega awada, on raske öelda. On siiski tähelepanuwäärne, et rahwarikkamates Siberi stepi — prowintsidis juba praegu tarwitatakse puumassi kaks wõi kolm kord enam kui seda juurde kaswab. Metsa ülestõttamisega metsarikkamates, kuid rahwawaesemates, maakohdades ei ole suudetud seni Siberis nimetamise wäärt algust teha.

Prof. Story kirjutab „Times'is“ metsade kasutamise kohta artiklis „Maailma

puu tagawarad ja selle tarwitamine" järgmist: Terwe Euroopa (kaasaarwatud Wenemaa) aastane tarwidus on 255.000.000 tm. ja aastane juurdefasw ainult 170.000.000 tm. Meie häwitame Euroopa pehmepuumetsadest iga aasta kuni 85.000.000. tm., mida hiljem oleme sunnitud sisse wedama teistest maadest. Siberis arwatakse olewat 412.000.000 ha metsa, kuid see pindala sisaldab eneses määratud wõrastikke, põlendikke ja rabasid väga wähe metsa on kasutusföbulikku ja suur osa sellestki ligipääsematu. Suurem osa Siberi jõgedest jooksewad Põhja merde ning on puude transporteerimiseks fõlbulikud. Raudteed puuduwad pea täielikult ja metsatöölisi ei ole; juhusel, kui seal tekkiks mõni ekspluatatsioon, siis tekkiks ka märksa walmistamiskulud. Täiesti fõlbulikku metsa wõib Siberi kohta arwata mitte rohkem kui 30.000.000 ha.

Rõige tähtsam tagawaramaa, Põhja-Ameerika, häwitab metsti oma halastamata ekspluatatsiooniga. Kolm neljandikku Kaa-nada põlisest kasutusfõbulikust metsatagarast on ametliku statistika andmetel häwinenud metsatöösturite, kolonistide metsapõlemiste ja putukataudi ühise kallaltungi tõttu. Kaa-nadas on järelejäänud waid umbes 2.800.000.000 tm. kasutusfõlbulikku pehmepuud. Kuid siiski wõib Kaa-nadat pidada Briti kuningriigi pehmepuu tagawara aidaks, sest terwe kuningriigi 230.000.000 ha pehmepuu metsast kuulub umbes 218.000.000 ha Kaa-nadale.

Rõige kasutusfõlbulikumatspuuts osutub

Kaa-nada Lääne prowintside pehme-puu, kuid Lääne prowintsid on aga pea täielikult laastatud. Kaa-nadas raiutakse metsa ülemäärä iga aasta umbes 112.250.000 tm. Selle tõttu jätkuks Kaa-nada wäärtusliku ürgpehmepuud mitte rohkem kui 25 aastaks.

Briti Kolumbias asuwad praegu maailma wiimased juured pehmepuu tagawarad ja need on parematest maailmas. See on nüüd metsatööstuse tegewuse kesk-kohaks, sest saewestite jaoks saadakse materjale 75% sellest prowintist.

Prow. Story arwates jätkub maailma ürgokaspuu (pehmepuu) metsti praeguse olukorra juures mitte kauemaks kui 37 aastaks.

Ühes metsa wähenemisega on edaspidi ette näha ka kindlat hindade tõusu.

Olgu nimetatud, et mereäärsetes riikides Ameerikas tarwitab üks suur saewestki päewas umbes 24 ha head metsa ära. Üldse on seal 16.000 saewestit, muidugi kõik mitte nii suured.

Wõimalik, kui saadused wähenewad, siis hakatakse ehk metsa kaitsemise ja puude otstarbekohase kasutamise peale rohkem rõhku panema. Kuid ka sel puhul wõiks pehmepuu otsalõppemist karta ja Suur-Britannia oleks üks esimestest, kes selle all kannataks, sest tema importeerib pehmepuud rohkem kui ükski teine ja saab 90% nendest materjalidest wäljaspoolt kuningriiki.

Seni wõeldud tugeneb peamiselt puu-majanduse praegusele olukorrale. Nüüd on küsimus, kuidas kujuneb tulewik.

Progressiivses majandusarenemises awalduwad, tarwituse mõttes, kaks üksteisele wastukäiwat sihti ja nimelt:

1) Töömeetodi otstarbekohasemaks muutmine tootsematerjalide walmisproduktideks ümbertöötamisel, mis wõimaldab tooresaine kookuhoidu;

2) Elamisstandardi, s. t. nõuete, tõus ja sellega paralleelselt käiw indiwidumi produktiivteedi tõus, mis tarwitust tõstab.

Kuiwõrt wiimase tendetsi mõju punkt 1. ette tõõdud ületab, wäljendub kõige paremini näites Suur-Britannias, kellel, oles täielikult siseweele rajatud, kõige enam põhjust on puu tarwitamises kookuhoidlik olla ja kes siiski oma tarwitust suurendanud on 1851. aastast kuni 1913. aastani 0,1 tm pealt 0,4 tm peale 1 elaniku kohta ja 1913. aastast kuni 1927. aastani edasi 0,5 tm 1 elaniku kohta. Runa seega tarwitus 1 elaniku kohta 1851. a. kuni 1927. a. wõiekordseks on muutunud, tõusis üldine tarwitus, elanikkude juurdefaswule wastawalt, isegi kuuekordseks.

Näiteks oli: Saaksamaal sissewõetud ülekaal:

1860. a.	1,7	milj. m ³ .
1900. "	9,7	" "
1913. "	15,3	" "
1927. "	15,8	" "

Kõike kookuwõttes on üldine tarbepuu tarwitus keskmiselt wiimase kolme aastakümne jooksul tähtsamates puud tarwitatawates riikides, nimelt Ühisriikides, Ing-

Iislaal, Saksamaal, Prantsusmaal, Itaalias ja Belgias, millede peale langeb kogu $\frac{2}{3}$ maailma tarbepuu tarwitusest, umbes $1\frac{1}{2}\%$ võrra aastas tõusnud, mis näitab, et puu tarwitus iga 50 a. pärast kaheksakordselt tõuseb. Selle edenemise edasikõlmisel ulatuks maailma aastane puu tarwitus 1970-datel aastatel umbes 3 miljardi tm ja aastasaja wahetusel 5 miljardi tihumeetrini.

Maailma üldine juurdekasw wõiks samal ajal, kui wahepeal isegi kõikides Euroopa ja Aasia Wenemaa metsades moodne majandus sisse seataks, paremal juhul $\frac{1}{2}$ sellest tarwitusest katta ja üldiselt Wene puutagawarast, juurdearwatult Siber, jätuks ainult kahekümnekorde aastase tarwituse katteks. Kui puht arwulise wõrdluse oletada, et troopikalised ürgmetsad hektari kohta sama palju kasutamiskõlblikku puud annaks, kui tänapäew hästi korraldatud Euroopa okaspuu metsad siis jätks siiski sarnasel wiisil wälja arwatud teoreetiline üldine juurdekasw aastasaja wahetusel üllalnimetatud tarwitusest 30 kuni 40% võrra vähemaks.

Olufordi waadeldes, näeme, et samuti, nagu wiimaste 200 a. jooksul suured Kesk-Euroopa ja Inglismaa metsapindalad agrifkultuurmaaks muutusid, nüüd Ühisriigid omi, kord nii juuri, metsarikkusi wäheste aastakümnete jooksul kuni relatiivselt wäheste järeljäägini ära häwitawad ja et tõuswa elanikkude juurdekaswu, edasijammuwa majandusliku edenemise ja sellele wastawalt (seniste kogumuste kohaselt) kaswawa tarwituse juures, maailma metsa tagawarad ühe aastasaja jooksul lõpule jõuawad. Tänapäewa majanduse tähtsamate tooresmaterjalide seas on arwatawasti puu seesugune, millele asaine leidmine kõige enam wajalik. On iseenesest mõistetaw, et puutagawarade wähenemisel kaugemal asuwad ja raskemini ekspuateritawad metsaalad paratamatult juurde tõmmataks.

Criti kiiresti kerkiwad ümarpuude hinnad kullimeeritud maakohtades oma kaswawa differentiaal wäärtuse tõttu. Wähem wõiks hinnatõus olla puu walmis-kaupade pealt, kuna töömeeetodide ratsionaliseerimine hinnawahet tooresmaterjali ja walmisjaaduste wahel väheneb. Wiimase momendi tõttu saab küll hindade

tõus pehmendatud, kuid mitte puu tarwituse tõus. Seda tõusu wõib ainult kahe abinõuga pidurdada:

1) sellega, et — wõrreldes praegusega, kaugemale ulataw puu ümbertõõtamine puusaaduste kestmist eluiga tõstab ja 2) et puud teiste tooresainetega asendataks. Juba tänapäew omawast puust walmistatud artiklid, wastawalt nende ümbertõötamise määrale, mitmesugust kasutatawuse kestwust. (Mitteimpragneeritud liiprid ja postid 5 kuni 6 aastad, impragneeritud liiprid ja telegrafipostid 6 kuni 12 a. Lauad 15 kuni 30 a., wärnitsaga kaetud mööbel 30 kuni 100 a., paber kuni 1000 a. ja kauem).

Puu ümbertõötamise arenemine peaks sinna poole liilirima, et toorespuu peale ümbertõötamist wõimalikult suurema iga saawutaks. Nagu toodud andmetest selgub, on puuainele wõimalik kõige pikemaajalist iga (wastupidawuses) sel teel anda, kui tema tselluloositaoliselt massiks muudetakse ja see siis konserweerivate ainetega segatakse. On küll küsitaw, kuiwõrt sarnane mass kui tööstusmaterjal wõib puud asendada tänapäewases seisuforras.

Metsa kasutamise wiisides peaks muudatused ette wõetama: Oksad, haod, peenemad ladwad, puukoor, saepuru, serwad, pinnad ja kännud, kõik tuleks wiimase wõimaluseni ratsionaalselt ära kasutada. Praegu jätakse neid aga kasutamata; ainult ükssikul juhustel kasutatakse osa neist kohapeal ära. Wenelased arwawad, et neil põhjamaail umbes 30% kogu kaswawast puust metsa kasutamata jääb, sest et seal puulatwu üldse ei kasutata.

Lauatehaste juurde jääwad nii meil kui ka mujal sageli õige suured saepuru kui ka pindade-serwade wirnad maha, kuna kohapeal nende kasutajaid ei ole ja kaugemale turule toimetamine ennast ära ei tasu.

Kui waadata Cestist wälismaile eksporteeritawate walmis-puukaupade andmeid, siis selgub, et mida enam puu ümbertõötatud on, seda kõrgemat hinda sellest saadakse.

Nii on 1928. a. statistika büros andmete järele:

Soetud laudade ja plankude, ümmarguste lattide ja proppide eksporteeritawast tonnist saadud 72,6 tr.

Puumassi ja tselluloosi tonnist	173,6 "
Paberi- ja papi tonnist	265,5 "
Wineeri, toolipõhjate ja teistest tisleri- ja treimise saaduste tonnist	324,5 "

Neist andmetest selgub, et puu tuleks põhjalikumalt ümbertöötada, millega tuleks suurem väärtus antakse ja mis ühtlasi võimaldaks suuremale arvule töölisele tööd ning annaks väljaveo korral riigile suuremat tulu.

Olgu näiteks toodud, et

a) Propside kasutus % on umbes 100% ümarpuust.	
b) laudade ja plankude	58% "
c) puumassi ja tselluloosi	55% "
d) paberi ja papi	50% "
e) puutööstuse saaduste	40% "

Nagu sellest selgub, läheb teadmiskõrgemal tundi pool väljaveetavast puumassist praeguste tarvitamise ja ümbertöötamise viiside juures, kui tarbeaine, kaotati.

Käse koore (pealmine ja alumine) tarbeaineks ümbertöötamiseks ehitati paar aastat tagasi Tallinna tehas, kus see mitmesugusteks õlides ja määrdeaineteks ümbertöötatakse, kuid see on ka ainukene sellesarnane Eesti, kus jäänustest tarbeaineid välja töötatakse, kuna kõigil muil juhusel jäänused kütteinena ära kasutatakse ja sedagi ainult seal, kus puu ümbertöötamise tehased, eriti lauatehased, kas raudtee ääres ehk suuremates linnades või alawites asuvad, kuna kaugemates rahwamaajemates ning metsarikkamates kohtades need lihtsalt maha tõdunema jäävad.

Muidugi ei või loota, et ühe korraga sellele käielik muutus tuleks, kuid üldiselt peaks sinna poole püütama, et metsast tarbeainena rohkem tulu saaks.

Wälismaa eriajakirjandusest jälgides leiame, et puumassi ära kasutamise peale, eriti viimasel ajal, suurt rõhku on hakatud panema ja uusi ülesleidusi tehakse, nagu allpooltoodust selgub. (Muidugi ei saa kõigi uusi ülesleidusi kohe tarvitusele võtta, sest paljudel on enne, kui see üldisusele tarvitataw võib olla, palju raskusi ees).

Puust riide (kunstsiidi) valmistamine.

See tööstus on juba mitu head aastat wana ja mis wälismaail väga jõudsasti edeneb, kuna meil sellele aga väga vähe ja võiks ütelda pea sugugi rõhku ei panda,

olgu, et meil Eesti kunstsiidi väga suurel määral tarvitatakse.

Minul isiklikult oli võimalus jälgida möödunud aastal Saksamaal Königsbergi mesil väljapandud puusiiidi ja tema valmistamist mitmesuguses staadionis. Peab ütleva, et kui just tead, et see, mis nägin, puust on valmistatud, siis usud, muidu aga mitte, — nii hästi on puust siidi valmistamine korda läinud. Kui waadelda Eesti statistika andmeid wälis-kaubanduse alal, siis näeme, et on sisse weetud: Puuwilla, muid tekstiil tootes-aineid, poolwalmis ja walmis tekstiiltööstuse saadusi (kroonides):

1928. a.	1927. a.	1926. a.
28.848.000.—	21.494.000.—	19.346.000.—

Samal ajal tekstiiltööstuse saadusi välja weetud (kroonides):

1918. a.	1927. a.	1926. a.
18.411.000.—	16.264.000.—	14.333.000.—

Neist selgub, et tekstiilsaaduste tootes-aineid ja walmis-saadusi rohkem on sisse kui välja weetud, järgmiste wahedega (kroonides):

1928. a.	1927. a.	1926. a.
10.337.000.—	5.230.000.—	5.013.000.—

Eriti silmatorkaw on 1928. a., mil sisse-weo wahel eelmise aasta oma ligi 100% ületab. Et siin kunst- (puu-) siid väga suure tegurina figureerib, ei ole kahtlust, sest kunstsiidi tarwitus, eriti 1928. a. alates, on väga suuresti tõusnud nii maal, kui linnas.

Kuna kunstsiidi peamiselt niisugusest puust valmistatakse, mis kütteinena ära saab kasutatud, siis oleks Eesti waba võimalus kunstsiidi wabrikuid asutada, nii kodumaa tarwiduste katteks kui ka wäljaveoks, mis wäheneks tekstiil ja kunstsiidi sissewedu.

Männi wineeri valmistamine.

Järgmisena võiks meil asutada okas-puu, eriti männi wineeri tehas. Wälismaail on männi wineeri valmistamisele asutud ja tema tarwitus on suuresti tõusnud, eriti eluhoonete sisetuste ehituste juures; wäliswuru andmetel on männi wineer 30% odavam käse wineerist, mis-pärast loota võib, et edaspidi selle järgi nõudmine kasvab. Eriti Rootsis on see tööstusala arenenud.

Gestift on männi palgid seni ainult laudadena ja plankudena välja saadetud; liiprite peale langeb väikene % . Kuna võimalus on männipuud wineeriks ümber töötada, siis tuleks seda eriti soovitada, sest see annaks esiteks palju rohkem tööd suuremale arvule töölilistele kui lihtne laudade lõiklus, ja teiseks saaks riit vähemalt 100% rohkem välisraha kui saetud materjalide ekspordist.

Puu metallitaoliseks aineks muutmine.

Inglise ajakirjandus teatab uuest ülesleidusest, mille järgi võimalik olewat puud metallitaoliseks muuta, misjulgusel juhusel puu jääda tulekindlaks ei kartwat auru ega kõrget temperatuuri, wett ega keemilisi aurusiid. Eriti olewat võimalik sellest wineeritaolist puumetall-plekki valmistada, mis olewat väga painduw ja ei murduwat, see kõlbawat väga hästi kastide ja karpide valmistamiseks, maja katusteks jne. Välismaail antakse sellele leidusele väga suur tähtsus ja ennustatakse tema suur tulewikku. Puumetalli wastupidawus ja kestus on väga suur.

Saunamaterjalide valmistamine puujäänustest.

Ameerika teadlastel on võimaldunud laudade valmistamine puujäänustest ja okslikest puust, olenemata puuseltist. Lauad saawat ilma offateta, olewat painduwad, ei lõhkewat tuule ga päikese käes ja wastupidawus ning tugewus olewat laugelt suurem kui harilikul laual. Ülesleidja nimetab seda lauda „mesoniidiks“, mis kõlbulik igasuguste tööde jaoks, eriti aga tarwitataw autotööstuses.

Nimetatud laudade valmistus sünnib puuaine peenehakkimise teel, mille järele peenehakkitud puupuru laastud kõrge auru rõhumiise (kuni 450 kilog.) ja kiire edasilükumise teel, kuni 1220 meetrit minutis, esialgu enam-vähem tšelluloositaoliseks aineks muutub ja pressi alt välja tulles soowitawates mõõtudes lauad annab. Ülesleidjad kuulutawad oma leidusele suurt tulewikku, sest wõimu olewat kaswawat puud kuni 100% ära kasutada, sest ka offi ja hagu on võimalik sel teel lauaks muuta. Nimetatud lauamaterjal tuleb kuni 50% odawam kui harilik laud. Ameerika teadlased arwawad, et see uus

ülesleidus praeguse lauatehaste töowiisid täiesti põhjalikult ümber muudab ja lauatehaste ajemel wastawad uued wabrikud asutatakse.

Majade ehitamine puujäänustest.

Puujäänustest maja ehitamise mõte on Ameerikas kaunis laialdaselt läbi lönnud. Kõikjuga, kord juba tarwitatud puuesemed, nagu wanad kastid, korwid jne. mis harilikult peale tarwitamist kas ära põletatakse ehk kõrwale heidetakse, niisama ka saepuru, puukoored, ossad, hõwmlilaastud, wanad lauad jne. töötatakse erilise masinaga peeneks, lisatakse sellele tšementi ja wett juure, mille seguist väga kõwa, tulekindel ja telliskiwist kaks korda kergem ollus saadakse, mis samal ajal telliskiwist hästigi odawam on.

Nimetatud olluse hea omadus on weel see, et teda võimalik on saagida ja naeltega finnitada. Ka talasid wõib sellest valmistada. Ameeriklased eeldawad, et nimetatud leidus laialdasi võimalusi annab odawate ehituste püstitamiseks ja metsa kottuhoidmiseks.

Puust toidu valmistamine.

Järgmiseks uueks ülesleiduseks, mis ka juba Lääne-Euroopas tarwitusele on wõetud, oleks prof. dr. Bergius'i ülesleidus ja nimelt puu toidulise otstarbeks ümbertöötamine.

Prof. dr. Bergius'ile esitatud küsimusele (Internationaler Holzmarkt nr. 8—1930 a.) kas on senine puhtehniline meetod puust toiduainete saamiseks nii laugele arenenud ja täienenud, et produktiooni laiematel alustel teostada wõiks ja rahwa toitmise mõjutamine mõeldaw on?

Wastus oli väga lühidane ja kindel: jah! Selleks on ainult tarwilik, et sellega wastawalt tegemist tehtaks ja tarbeks riik loogu oma autoriteediga seda valmistamist protegeeriks. Kui riik, sel — puht akadeemiliselt väljamõeldud — juhusel, wastawad wabrikud ehitaks, millede wõime loomulikult küllaldaselt suur peaks olema, siis oleks mõeldaw otustaw täiendus looduse poolt antud toiduainetele.

Praeguse talituswiisi juures puust saawatud toiduaine on waheproductiis juhkru ja tärglise wahel, mis on seeditaw ja teda wõib niiwõrt puhastada, et ta

ka inimeste toitmise jaoks täielikult küsimuse alla tuleb.

Looresproduktina puust suhtu valmistamiseks tuleb küsimuse alla igasugune puujäänus. Ka puusort on täiesti tähtsusetu.

Saepuru ja teised saejäänused oleksid loomulikult kõige kohasemad, kuid selle materjali praktiline loomamine suurel arvul on seotud teatud raskustega, kuna selle vedu ja ühte kohta kogumine liiga kalliks läheb. Praegustes olukordades tuleks esijoones kõne alla metsamajanduse odava puujäänus. Teibad, mis metsamajanduses kõitides riikides rikkalikul arvul ette tulewad, ka haod ja muud sarnased, kõit ühes koorega, suhkrustamiseks justkui ette määratud.

Metsa ärakasutamine võiks kindlasti just selle, senini äramüümata materjali, kasutamise tõttu joodsamaks kujuneda.

Saejäänuste algproduktina kasutamine oleks küll kõigepealt Skandinaavias kohane, kus suurtes lauatahastes jõesuude ääres — jäänusprodukte ühte kohta väga rikkalikul arvul koguneb. Praegu teostatakse puust toiduinete produtseerimist Genfis, esimeses vabrikus, kuid ka Saksamaal kawatsetakse produtseerimist alustada ja nimelt ehitatakse Mannheimis selleks ümber üks tööstusasutus, kus omal ajal teostati sõe vedelaks muutmist. Arvatakse, et võidakse valmistamisega juba käesoleva suve kestel algust teha.

Õelpooltoodu alusel võib metsa tagavarade hävitamisele sel teel tunduvalt ja mõjuvat kaitset leida.

Esimeses järjekorras tuleks muidugi ainult see osa puuainet, mis metsades aasta juurdekaswuna osutub, raiumisele võtta, kusjuures aga kõik metsast raiutud puumass ühes peenemate puude, puulatwade, okste ja haguodega, kändud, eriti just okaspuid jne. ära tuleks kasutada.

Praegusel korral tarwitatakse oksti, hagu ja kände väga väiksel määral ja ainult seal, kus metsa vähem on. Kui meie asutaksime omale mõned õelpooltooduist tööstusid, kus puujäänused ärakasutamist leiaks, siis muutuks olukord tunduvalt.

Praegusel korral on meie puu ümber töötamise viisid, väljaraamatud puumassi ja paberi, wineeri ja tikuvabrikuid, mis sugused, nagu nad wanaast ajast alguse on saanud, mis aga ei wasta ajandutele.

Metsatöösturid peaks rohkem energiat awaldama ja rohkem ettewõttikumad olema puu ümber töötamise ajal, ühtlasi jälgides rohkem seda, mis sünnib teistes kultuurriikides ja neile järele sammuma, aga mitte selle juurde jääma, et palte ainult lauaks lõigata ja nagu olleks sellega kõit tööd tehtud ja kodumaa heaks palju forda saadaid.

Loon lõpuks mõned andmed meie puu- saaduste väljameo kohta:

	1926. a.	1927. a.	1928. a.	1929. a.	1930. a.	1931. a.	1932. a.	1933. a.	1934. a.	1935. a.	1936. a.	1937. a.	1938. a.	1939. a.	1940. a.
Paberitööstuse: tooresma-															
terjal ja paber	12.424.000	10.144.000	10.090.000	11.354.000	6.127.000	6.393.000									
Metsajäänused: lauad,															
plankud, proppid jne.	21.406.000	14.000.000	13.320.000	12.177.000	12.406.000	11.362.000									
Puutööstuse jäänused: wineer, toolipõhjad ja teised tistid ja teemise puujäänused	6.189.000	5.535.000	5.019.000	4.778.000	4.368.000	3.614.000									
K o t t u:	40.019.000	29.679.000	28.429.000	28.247.000	22.901.000	21.369.000									
Selle aja jooksul on sisse															
weetud: paberit ja pu-	1.876.000	1.393.000	1.124.000	1.101.000	981.000	1.604.000									
beritaupu															

Õeltoodust selgub, et metsasaaduste, eriti aga laudade, plankude ja ümmarguste, see on ümber töötamata, materjalide väljameo wadu 1928. a., wõrreldes eelmise aastaga

üle 50%, võrra on tõusnud. Sahaks uskuda, et nimetatud aastal fulminatsioonipunktiini nende materjalide väljaveos jõudnud oleme, sest riigi metsaft kõigiks raiumiseks määratud metsa massi on võrreldes 1927/28. a. raiumisega, 1928/29. a. umbes 10% võrra langenud ja saab ka edaspidigi veel langema, kui enam-vähem normaalses ajajärku oleme jõudnud ja erakorralised metsamaterjalide tarvitused möödunud, s. o. kui asunikkude nõudmised rahuldatud on jne.

Kõigist eelpooltoodust selgub, et mets on tõeliskult väga suure tähtsusega loodusvara, mis on peavarjufs, teha katteks, toidufs jne., mispärast seda väga kokkuvõetlikult, ja mitte rohkem kui juurde kas-

wab, ära ei peaks tarvitutama. Meie kodanikkudel tuleks puuaine ja ja tema saaduste tarvitamisel kokkuvõetlik olla, ära kasutada ka kõiki jäänuseid, mis mets annab. Tõõsturitel tuleks ehitada juure puul saaduste ümbertõõtamise tehaseid, wabrikuid jne., mis puu ümbertõõtamise korra kallimaks ja wastupidawamaks teeks, ning samal ajal tõõlistele rohkem tõõd ja riigile rohkem tulu annaks.

Kui rahwuswahelise tõõstust ja laubandust jälgida, siis selgub, et iga riik püüab omal maal võimalikult rohkem tooresaineid ümertõõtada ja kallimahinalisi walmis-saadusi walmistada ja wälja wadada, mida ka meil Eestis tingimata teostada tuleks.

Riigimetsade juriidilistest ja majanduslikest piiridest.

E. Schabak.

Igas suuremas riigis on olemas erilised asutised era- ja riigimaaaladele juriidiliste piiride määramiseks.

Meie väikeses Eestis pole sarnane asutis veel loodud ja see ülesanne on seni usaldatud maakorraldusele. Viimase kõrval ja samal ajal, juba 1920. a. saadik tõõtab aga ka metsakorraldus.

Mitmeelt poolt on nüüd küsimus üles tõõstetud, miks ei võiks ka metsakorraldus riigimetsa piiride suhtes juriidiliselt tõõtada. Rahaministeeriumi poolt olevat isegi juba mitmekordselt Riigimetsade Valitsuse aadressil pahameelt avaldatud, et metsakorralduse plaanid ei olewat küllalt täpsad ega vastawat juriidilistele nõõdetele. Samal arvamisel on isegi mõned metsateadlased.

Siin on tegemist põhjaliku arusaamatusega ja vaieluste kõrvaldamiseks peaks enne selgusele jõõdma: 1) missugused on maakorralduse ja metsakorralduse eesmärgid ja vastavalt sellele, 2) missuguste abinõõudega peavad need asutused tõõtama.

1. Maakorralduse eesmärk on: käesoleva omaniku maaala piiride äärmise täpsusega ülesvõõtmine ja piirinurkade kindlustamine ristikividega; ülesvõõtte

kohta juriidiliste dokumentide ja plaanide kokkuseadmine, mis viimati saaks krepõõteeritud ja oleks aluseks, eramanduste kaitseks ja igasuguste piirivaieluste otsustamiseks. Peale selle meie maakorraldus jaotab ülesvõõtetud maaala kategooriate kaupa (põõllud, heinamaad, karjamaad, kõõlbmata maad j. n. e.), — ühes nende boniteerimisega. Kuid maakorraldus ei süvene sugugi sellesse, mis nendega teha ja missugust maa-pidamist, kõõlviturnust ehk kasutusviisi siin sisse seada.

Nii on siis maakorralduse poolt peaarõõhk sihitud piiride peale, kuna sise-misele situatsioonile ainult nii palju tähelepanu põõrdakse, kui võõrt seda nõõuab käesoleva maatuiki väärtuse selgitamine.

2. Metsakorralduse peaeesmärk on: käesolevale metsatõõksusele, vastavalt teadustele, turu-, rahva-, riigi-, ja omaniku nõõuetele, majapidamise kava kokkuseadmine: s. o. mitte ainult käesoleva inventaari fikseerimine ja klassifitseerimine, kuid ka tema mineviku, oleviku uurimine ja selle järele otsustamine, mis selle inventaariga tulevikus teha, missugust ja kui palju, kus kohal,

kuidas metsa raiuda, kuidas teda uuendada, ravitseda, parandada, et teda tulevikus jätkuvalt vahetpidamata kasutamiseks. See, sisemise situatsiooni peale sihitud ülesanne on aga nii keeruline ja mitmekülgne, nõuab palju eriteadusi ja suurema osa aega, raha ning jõudu, nii et piiride küsimus nihkub koguni tagaplaanile.

Vastavalt eelkirjeldatud eesmärkidele, maakorraldus on sunnitud, tarvitama kõige, täpsamaid tööriistu ja kõige keerulisemaid ülesvõtmise ning plaanile kandmise meetode; nimelt — theodoliit = $\frac{1}{2}$ minuti täpsusega, mis ühe punkti ülesvõtmiseks nõuab keskmiselt 20 minutit aega, — geografilist meridiani (mitte magnetilist), — polugooni sidumine trigonomeetriliste punktidega, — piirinaabrite koha peale väljakutsumine ja piiride õgvendamine, vastavalt poolte huvidele ning dokumentaalsetele alustele; — protokollide kokkuseadmine poolte nõusoleku kohta, — piiride kindlustamine kuppitsate ja ristikividega lõpuks ülesvõtte andmete plaanile kandmine koordinaatide meetodi järel. Kõik see keeruline töö on niivõrt aegaviitev, et ühe aasta välistööhooajal tehnik ei jõua enam ülesvõtta kui 800—1000 ha.

Et ka maakorralduse kameraaltööd pole lihtsad, seda tõendab asjaolu, et 6-kuulise välistööhooaja, keskmiselt 900-hektaarilise välistöömaterjali plaanile kandmine ja nende valmistamine nõuab samuti 6 kuud. Peapõhjuseks selleks on muidugi plaanile kandmine koordinaatide süsteemi järele ja plaanide suur maasstab, nimelt vähemalt 1:2500; peale selle ka plaanide rohkus ja paljudes juriidilistes koosolekutes ja komisjonides osavõtmise vajadus.

Vastupidi sellele, — metsakorraldus, oma majandusliste eesmärkide saavutamiseks, — töötab astrolabiaga, mille täpsus küll 5 min., selle juures võiks aga isegi pantomeetrit tarvitada, seest siin käsitatud transportiiriga rumbide ehk nurkade plaanile kandmine ei luba suuremat täpsust kui 15 min., s. o. $\frac{1}{4}$ kraadi. Maasstab on harilikult 1:10000, — s. o. 4 korda vähem kui maakorralduses.

Sest et metsakorralduse kameraal-

töödeks tarvilik materjal on niivõrt rikkalik, — välistöõde ülesvõtte toimetatakse ainult tegeliku omanduse, valitsemise ja kasutamise piirides, kuna lahkumine juriidiliste piiridega kantakse plaanile karminjoontega. Ülesvõtte sünnib muidugi magnetilise meridiani järele.

Vaatamata sisemise situatsiooni koosseisu keerulise uurimise, — fikseerimise klassifitseerimise peale, — jõudis üks 1 tehnik seni 6-kuulise välistööhooajal teha keskmiselt 3600 ha, — s. o. keskmiselt 4 korda rohkem kui maakorraldaja, — seda aga ainult tingimusel, et metsakorraldaja seni sugugi ei peatunud juriidiliste piiriküsimuste lahendamise juures ja terve välistööhooaja tarvitas ainult tehniliste metsamajandusliste asjade peale.

Et metsakorralduse töö kiirusel on suur tähtsus, samuti ka nende tööde kalliduse tõttu (keskm. 90 snt. hektaarilt), on katsutud seni saavutatud töönormi veelgi suurendada, mis oleks kättesaadav tööde lihtsustamisega; näiteks nõudis Metsade Peavalitsus, et proove saaks vähem võetud ja selle asemel rohkem takseerkirjeldust tehtud. Täheks siin, et sama eesmärgiga seni on ainult kõige tarvilikumad proovid võetud, nimelt normaalsemates ja puhutamates IV, V, VI van. kl. puiestikkes, katavetava raieringi põhjendamiseks. Selle kohta on aga vastupidises suunas märkus tehtud, et metsa üldise seisukorra iseloomustamiseks proovid saaks võetud ka anormaalsetes ja segapuiestikkes. Teiseks on teoreetilise metsateaduse esindajate poolt ettepanekud tehtud takseerkirjeldust täiendada iga matsaosa juurdekasvu ja isegi tarbematmaterjali protsendi määramisega, s. o. igale osale seni tarvitatud 12 elementidele veel kaks-kolm juurde lisada. Metsatüüpide algataja prof. G. F. Morosov soovis 1907. a., et metsakorralduse poolt saaks ka metsa nivilleerimine läbi viidud. Vähe sellest, — on isegi nii kaugel jõutud, et metsakorraldus peaks piiride kohta mitte ainult majanduslikult, vaid ka juriidiliselt töötama, s. o. teodoliiti ja koordinaate tarvitama, naabritega vaielusse astuma, ristikive pa-

nema, ühe sõnaga: piiride kohta samuti töötama kui maakorraldus.

Kõigi eeltoodud kirjude soovide täitmine on aga ainult aja ning raha küsimus; s. o. kuivõrt oleks kasulik metsakorralduse seni puhtmajanduslikku tegevust koormata peale selle, ühelt poolt lugeja uudishimu rahuldamiseks, ka kõrvaliste ja eesmärgile mitte vastavate teadetega ja teiseks, piiride kohta juriidiliste eeltöödega maakorralduse kasuks.

Et selline tööde kuhjumine ja korruga mitme jänese ajamine sugugi pole kasulik, seda tõendavad sarnased autoriteetidid, nagu juba 130 a. tagasi metsateaduse isa Hartig, pärast metsakorralduse eriteadlane Judeich ja viimati ka prof. Rudski.

Hartig arvab, et kuigi esialgu metsaperemees kokkuleppel naabritega õiendab vabatahtlikult oma piire, siis nende juriidiliselt kindlustamiseks peab viimati siiski koha peale ilmuma „Justitzbeamter“. Samuti nõuavad metsakorraldajad Judeich ja Rudski metsakorralduse piiride ülesvõtmist ainult tegeliku omaduse järele, milline nõudmine leidub ka igas metsakorralduse instruksioonis. Vastupidisel arvamisel oleks aga sama palju loogikat, kui mõnel arhitektil, kes ühes maja ehitamisega hakkaks ka ehituskruundi piire juriidiliselt õiendama. Sarnase töökuhjumise tagajärjel määratud tähtjaks selle arhitekti maja ehitamine jääks pooleli ja metsakorraldaja ei suudaks oma nii kui nii suurt töönormi täita.

Tõsiselt paneb aga mõtlema olukord, et meie riigimetsadel suuremalt osalt puuduvad juriidilised piirid ja et maakorraldus nende andmisega loomusunnil liigub edasi vähemalt neli korda aeglasemalt kui metsakorraldus, mille tagajärjel ka 1923. a. kavatsetud mõlemate asutiste ühel kohal kõrvuti töötamist ei olnud võimalik teostada.

Metsakorralduse ja maakorralduse tööaja vahekorral on kolm teisendit: metsakorraldus töötab 1) enne, 2) ühes ja 3) pärast maakorraldust.

Normaalne oleks muidugi sarnane kord, et metsakorraldus ilmub kohale alles pärast maakorraldust. Et see aga pole võimalik maakorralduse aeglase töökäigu tõttu, on juba öeldud.

1) Tegelikult töötab metsakorraldus koha peal enamasti ikka enne maakorraldust ja on selle tagajärjel tihti päris väljapääsemata seisukorras. Asi on selles, et endiste mõisade ja renditalude põllu ja metsamajanduse maalaade vahel looduses puuduvad kindlad piirid, s. o. a) nad on äärmiselt siksakilised ja enne kinnitamist nõuavad õiendamist, b) nad on kinni kasvanud ja nõuavad puhastamist, c) nad on täiesti teadmata ja kohalik valveametnik ei julgegi neid metsakorraldajale kätte näidata. Sarnaste töötakistuste kohta on juba palju akte kokku seatud ja majanduskavadele juurde lisatud; natuuras metsakorraldaja, aja kokkuhoidmiseks, on aga sunnitud põlgu siduma, ilma piiripostide panemata sarnasel vaielusealusel kohal. Kui koha peale viimati ilmub maakorraldus, siis vastavalt planeerimise kavale ta õgvendab piirid, lõikab ära, lõikab juurde ja muudab metsakorralduse tegelikud piirid kuni tundmatuseeni.

2) Osalt samuti õnnetu on juhtumine, kui metsa- ja maakorraldus töötavad ühel ajal samade piiride kallal. Maakorralduse aegluse tõttu metsakorraldus on siis sunnitud kas ootama ehk oma tööd ühes vahtkonnas pooleli jätma ja neid teise üle kandma, kus maakorralduse piirid juba tehtud. Sel põhjusel, näiteks, venis 1929. a. III takseersalga töö Sagadi metskonnas kuni 10. novembrini, mille juures oktoobri jooksul töö kiirustamiseks veel üks lisatehnik pidi kaasa aitama. Harilikult aga välistööhooaja lähenemisega püüab metsakorraldaja oma tööd käesolevas metsandikus igal tingimusel lõpuni viia, selle peale vaatamata, kas kõrvuti töötav maakorraldaja piire juba kindlustanud või mitte. Sel juhusel muudab maakorraldus juba paari nädala pärast neid tegelikke piire, mis metsakorralduse plaanile kantud.

3) Ka kolmandal juhusel, kui metsakorraldus jõuab kohale pärast maakorraldust, on oma pahed:

Mitmes metskonnas on leitud, et ka maakorralduse töökiirusel näis olevat oma tähtsus, mille tagajärjel a) kopitsad on küll tehtud, aga ristikiivid pole veel

pandud (?), b) kivid on, aga ristid puuduvad (?), c) kupitsad ja ristikiivid on korras, aga neid ühendav piir läbi metsa pole läbi raiutud. On aga teada, et kahe kindla punkti vahel läbi metsa sihi ajamine mõnel pikemal joonel on seotud suurte raskustega. Nii osutub siin maakorralduse eeltöö järgnevale metsakorraldusele kergenduse asemele ootamata ja üllatavaks töötakistuseks.

Sagedane on ka juhus, et maakorralduse poolt on metsandikule ülesvõetud ainult see piir, mis piirduv töös oleva ühe mõisaga, kuna teiste, metsandikuga kokkukäidavate, kuid mitte töösolevate mõisade piirid veel pole üles võetud ja on edasi lükatud järgmise aastani; siin muidugi maakorralduse polügoon on metsandiku kohta ainult ühekülgne, pole seotud ja sunnib metsakorraldajat uuele täielikule ülesvõttele.

Päris uskumata on aga juhus, kui koha peal naturaalses maakorralduse poolt käesolevale metsatükile kindlustatud piirid on täies korras, aga seotud polügooni sellekohaseid dokumentaalseid andmeid kuskilt pole kätte saada. Kui näiteks mõne neljanurgelise 1 ruutkilomeetri suuruse metsatüki küljed piirduvad nelja mõisaga, millest igale on iseseisev planeerimine läbi viidud ja igal küljel ripuvad parkümmend asunikumaad, siis on ka nelja mõisa 4 polügooni iseseisvalt seotud ja neist ümbritsetud riigimetsa kohta puudub aga seotud polügoon; tahab nüüd metsakorraldaja vähemalt üksikult selle metsatüki nelja külje kohta puuduvaid geodeesia andmeid kätte saada, siis on ka see võimata, sest et iga külg on, nagu juba öeldud, purustatud mitmekümne asunikumaade kaupa ja kokkuvõtte puudub. Kui peale selle käesoleva metsatüki ümber on veel töötanud mitu maakorraldajat ja mitu aastat, siis nõuab nende andmete kogumine rohkem aega, kui kohapealne uus ülesvõtte, millele metsakorraldaja ka sel korral on sunnitud asuma.

Vene „Generalnoje Meshevanje“ töötas riigimetsa kohta otstarbekohasemalt: sellega piirduvad eraisikute maad said küll igaüks oma plaanid, kuid nende vahel asuv riigimets, kui „valge plekk“, oli ikka eraldi lehele peale kantud ja tema seotud polügoon kõigi geodeesia andmetega varustatud. 9 aasta jooksul on ainult üks sarnane polügoon maakorralduselt kätte saadud, nimelt Gorodenko metsandiku kohta.

Sarnast „Generalnoje Meshevanije“ korda peaks meie maakorraldus riigimetsade kohta järjekindlalt tarvitama, et tema andmeid metsakorraldus tõesti võiks kasutada.

Juriidiliste dokumentide ja sellega seotud keeruliste ülesvõtte meetodite nõudmine metsakorralduselt, ülalloodud alustel on ja jääb absurdseks. Isegi Vene metsakorralduse 1910. a. katse ülesvõtte juures suuremat täpsust saavutada ei andnud soovitavaid tagajärgi: kuna minule alluvas Minski raioonis töötasid lihtsad astrolääbiat ja transportiirid, Moskva raiooni metsakorralduse revident Stankevits nõudis ja saigi ministriumist teoliidid ja ülesvõtte laskis plaanile kanda koordinaadi-meetodi järele; töö läks tal aga nii kalliks ja aeglaseks, et see uuendus maha jäeti.

Missugune tähtsus oleks ka sellel ideaalsel täpsusel, kui metsavalitsuse majandusliku plaani pinna ja piiride järele nii kui nii ei metsa ega maad ei müüda: iga metsa hindamise ja müügi pealuseks on maksvad klupeerimise andmed; on aga mõni maatükk vahetamiseks ehk äramüügiks määratud, siis ilmub jällegi koha peale sama Hartisti „Justitzbeamter“ ja majanduslik metsaplaan kaotab sel juhusel oma tähtsuse.

Loodan, et selle lühikese ülevaatega oleks kõrvaldatud need arusaamatused, millel põhjenevad katsed metsakorraldusele sarnaseid asju külge pookida, mis sugugi ei vasta tema praktilistele ja puht majanduslikele eesmärkidele.

Vastoludest riigimetsateenistuses.

E. Schabak.

(Järg.)

Selle töö juures kõige raskem ja keerulisem oli materjalide ja avansi liikumise kohta räämatupidamine, mis nõudis nii palju aega, et selle rohkus ei vastanud 45-rublalisele lisatasule kuus. Metsas aga ei juhtunud „kriminaal-asju“ osalt ka sellepärast et valveametnikkude seast said kahtlased kõrvaldatud otsekohe pärast metskonna ülevõtmist. Mind üllatas selle juures kohutav suur metsavarguste protokollide arv (kuni 1700 juhtumist aastas). Varsti selgus aga, et suurem jagu neist puutusid noore (1—2“) pärna koore viisudeks kasutamist, kus riigi kahju oli igal juhul ainult paar kopikat; kõige rohkem neid kopika-protokolle tegid just need metsavahid, kelle vahtkondades pärast suuremad, protokolleerimata kuriteod ilmsiks tulid. Viisu-protokollide sisu oli aga umbes sarnane: „metsa vaadates leidsin Ivan Pavlovi metsatee ääres istumas ja viiske punumas, tema kõrval 10 värskelt lõigatud 1—2“ jäm. kooritud pärna; mehe ühel jalal oli juba uus viisk ja vana lagunud vedeles kraavis“. Eks ole see tore näide: kärbse püüdmisega rahuldatakse degenereeritud kantseleiroti väiklased nõudmised. Kuna Peetri I, praegugi maksva seaduse järele, lubatakse igal möödasõitjal riigimetsast sündsä puu raiumine, oma katkenud vankri telje ehk aisa parandamiseks, — samas metsas tabatakse talumees, kes lagunud viiskude uuendamisega paar kopikat riigile kahju tegi. Ma keelasin sarnase „kärbeste“ püüdmise ära ja juhtisin valveametnikkude tähelepanu „elevantide“ peale. Juba järgmisel aastal langes protokollide arv alla 1000 ja mitmed kopika-protokollide tegijad said ametist vabastatud, — nimelt „elevantide“ varjamise eest.

Sarnase puhastamise peale vaatamata, juhtus siiski „kriminaalasi“ metsnik Novikov'iga (end. külakooli õpetaja), kes 200 rubla avanssi maha joonud ja sellepärast kohtu alla läks.

Teine äpardus tuli Kama jõe kaldale välja veetud 80 kantsüllä küttepuudega,

mida kevadine veetõus ähvardas ära viia. Esimesel oksjonil ostjaid ei leidunud „kõrge hinna“ pärast. Telegraafi teel Kananist välja kutsutud revident Vasileski päästis aga väga lihtsalt neid puid. Valveametnikkude ja minu juuresolekul valiti paar kahtlasemat puusülda välja, sorteeriti ja määrati neist umbes 25% mädaks ning vähendati vastavalt müügihinda terve lao kohta. Nii oli siis hunt söönud ja talleke terve, kuigi sorteerimine ei olnud vastuvaidlemata „seaduslik“. Teise oksjoni võistluse palavikus pakuti jällegi esimesest alghinnast kõrgemale, — nii et kõik see „seadusevastane“ sorteerimine oli ülearune.

Sama 1904. aasta kevadel saadeti mind, kui kahurväe tagavara lipnikku, Venemaal Jaapani sõtta. Mukdeni, Manshuuria pealinna, jõudsin alles pärast Láojani lahingut, augustikuu lõpul, võtsin osa Shahe ja 1905. a. viimases Mukdeni lahingust, vedelesin siis Harbinis kuni novembri kuuni ja vabanesin 1905. a. lõpul, tagasi jõudes Laishev'i metskonda 1906. a. algul.

Selle häbisõja-affääri ja 1905. a. viljakalduse tõttu, oli kohaliku rahva meeleolu väga rahutuks muutunud. Kantseleis leidsin suure segaduse ja ärevuse. 30 versta kaugusel asuvas Serdinski metsandikus oli omavoliliselt raiutud kuni 2000 puu tooreid kände leitud, kuna piletid rahvale välja antud ä 1 kantsüllä iga talu kohta, surnud puudest valmistamiseks. Kohapeal selgus, et surnuid puid seal ei olnudki. Et surnud ja toorest metsast küttepuude hinnavahe oli kõigest 47 rubla, esitasin valitsusele kõik selle asja lõpetamiseks, mis ka tehti.

Rahva nõuete rahuldamiseks lubati 1906. aastal, vähemate ja odavamate küttepuu lankide müüki, ilma oksjonita, kui aga mitu tahtjat, — siis võistlus-pakkumisel soovijate vahel. Sest et aga lihtrahvas meie kantseleipeensusi alahindab ja vahet ei tee võistluspakkumise ja oksjoni vahel: „torgi on torgi“, — siis tekkisid sel alal suured korruptioonid. Ühes metskonnas paisati

terve oksjoni-komisjon laiali, teises ilmusid terved külad metsa raiuma, kolmandas saeti 25-tollilised tarbetammed maha ja Apanaschide metsas likvideeriti terve kvartal musta papli puiestikke.

Sel ajal istusin Emeljänovo küla vallamaja ees, väikese laua taga, ümbritsetud mitmesajalisest rahvamassist. Jaotada oli mul umbes 100 väikest küttepulanki, koguhinnaga kuni 2500 rublani, — kuid soovijaid oli üle 300. Mis nüüd teha? Esimese võistluskatse peale rahvas vastas vihase müraga: „nje sche-laem torgovatsjä!“ Kaks külakaupmeest, kes siiski tahtsid võistelda, — said kohe peksa ja päästsid oma naha ainult urjädniku abil. Kombineerin siis järgmiselt: soovijate nimekirja järele arvasin välja, kui palju tuleks lankide koguhinnast iga nina peale ja koondasin siis ostjaid 2—3—4 kaupa iga langi peale, vastavalt tema hinnale. Sellega oli ka rahvas nõus, — „vsjem porovnu,“ — hilja õhtul kõik olid rahuldatud, tindipotid, paberid ja ametnikud jäid terveks, — kuna seadus — „rikutud.“ Järelokajana sain valitsusest seletuste nõudmise. Samad, peksasaanud kaupmehed teatanud asjast shandarmile ja siit liikus kaebus edasi, et Laischevi metsaülem olevat riigimetsa oksjonita rahvale jaotanud. Oma vastuses seletasin aga, et praegusel ajal on rahva rahu riigile kasulikum kui mäss — pluss need paar juurdepakkumise protsenti võrdlemisi väikese kogusumma peale, mis minu „seadusvastase“ tegevuse tõttu riigile kaduma jäänud. See rahaldas ka valitsust.

Ma jätan siin seletamata, missuguseid „kunstükke“ tuli teha 1906. aastal, riigimetsa rahva tormijooksu eest kaitsmiseks ja kuidas surnud puude puudusel siiski igale talule sai 1 kantsüld küttematerjali antud. Samuti jääb kirjeldamata Laischevi 50-tiinulise pargi sisseseadmine, nii et siin teed, pingid, paviljonid kutsusid lähema Laischevi linna elanikke jalutama. Mõlemad „seadusvastased“ teod on kirjeldatud 1925. a. veebruarikuul Tartus Akadeemia Metsaseltsi koosolekul peetud referaadis („Metsateadlase töövõimalused metsamajanduse alal.“)

Viimane sarnane „trikk“ sai läbi viidud 1906/1907. a. jooksul. Oma eelkätelt pärisin tuliuue elumaja, milles 11 tuba ja 9 ahju. Kuid palgid olid toored, hakkasid pragunema ja eriliselt majanurkades puhus juba tuul läbi pragude. Kiirelt sai kokku seatud seinte paklaga toppimise ja laudadega katmise eelarve, mis nõudis 300 rbl.; lubati mulle aga ainult 150 rbl. Töö pooleli-jätmise eest oleks samuti karistuse saanud, kui tema lubamata abinõudega lõpuleviimise eest. Jällegi, riigi huvides valisin viimase, positiivsema väljapääsutee. Puuduvad 150 rbl. kasutasin seadusvastaselt kultuurrahadest, mille tarvitamine teiseks otstarbeks veel hiljuti ringkirjalikult kõvasti oli keelatud.

Selle töö lõpuga sattus kokku täiesti ettenägemata uus elumuudatus. 1907. a. mai-, ja juunikuul puhkusel olles ja ravitsedes oma kutsehaigust (Exeema) Kaukasuse Pätigorski ja Kislovodski väävlivannides, — sain Peterburist telegraafilise ettepaneku, asuda Arhangeliski kub. ürgmetsade uurimisele, ühes ametikõrgenduse lubadusega. Saatsin siis naise Kaukasusest tagasi metskonda oma vallasvara likvideerimiseks, ise sõitsin juuli alul otsekohe läbi Peterburi Arhangeeli kub., s. o. soojadest vannidest ka suvel külma põhivee piirkonda. Terve aasta hiljem, mu järeltulija Laischevis saatis mulle tagasi 150-rublalise kviitungi, mis ma metskonna üleandmise juures, ühes dokumentidega metskonna kassase jätsin. Nii siis karistuse asemele kõrgendus.

Huvitavamad seiklused Arhangeliski metsakorralduse alalt ja võitlusabinõud põhjamaa kareda loodusega on üksikasjaliselt kirjeldatud minu Venekeelses raamatus „Sapiski taksatora“, mis leidub ka Tartu Ülikooli metsaosa-konna raamatukogus. Neist võivad ka jutustada praegune Kastre metsaülem ja Valgu metsaülem Kristiani, kes 1908. aastal töötasid minu hiiglasalgas (20 meest) Suura metskonnas.

Tõendansin aga üht imelikku nähtust: nii pea kui pöörsin selja metskonna kantseleile ja asusin uuesti, seekord lõpulikult ja jäädavalt, — metsakorraldusele, — siis lõppesid ka, mõne üksiku

väljavõttega, „seadusvastaste kunnstük-kide“ vajadused. Sarnase nähtuse sala-dus peitub küll peasjalikult selles, et metsakorraldaja tehniline ja teadusline töö on seotud ainult kuludega, kuna metsa-ülemal, peale selle on ka metsa tuludega tegemist; kuna esimese tööala on ainult ajakohase majanduskava loomisele spet-sialiseeritud, — jääb palju keerulisemaks

viimase ülesanne, — selle majanduskava tegelik elluviimine, mööda laveerides üksiteisele vasturääkivatest nõuetest: riik, rahvas, mets, kontroll ja kõik neisse puutuvad seadused ning ringkirjad, mis ei või kõiki eluliikumisi ette näha, on sellepärast puudulikud ja sunnivad vähegi asjast huvitatud metsaülemat ülalkirjel-datud „kunnstükkidele“.

Ootamata kokkujuhumine.

L. Peets.

Õhtu lähenes. Talve õhtu. Tuul rau-genes. Ainult hooti puhus ta veel kõ-vemini, kui pildus puiekroonelt tuh-kjast lund, mis rabises otsekui liiv, kui langes tuisust kõvaks uhitud hange-dele, ehk kadus jälle hääletult samasse puie alla, kus oli lumi pehme ja kohe-vil nagu vill. Üksikuid pilvkoonlaid saatis veel taeva all. Nende vahel aga laiutasid juba põhjatud taevaalgud, helesinised ja külma õhetavad. Kuskil taevarannikul valus kahvatu päikese ketas, unine pilk kiindunud ükskõik-selt südadataeva lumisesse maastikku. Tuisk oli möödunud, kahepäevane tuisk — metsavaraste tavaline tegutsemisaeg.

Metsavaht Kustas kohendas jalad pa-remini suuskele ja põikles siis osavalt metsa all. Harva puutus silma mõni tuulest ümber paisatud puu ehk jälle looklev jäljekett segamatul lumel. Oli aga juba hilja, et alata jahti ning Kus-tas möödus peatamatult jälgedest. Ai-nult rebase jälgede juures tegi ta paa-ris kohas erandi. Ruttas aga siis peale selle kahekordselt, et tagasi võita kao-tatud aega, sest veel oli vaja läbi käia paar kvartali, et selgusele jõuda, kas mitte puudevargust toimitud pole.

Ühe tunni pärast, kui eel veel seisis üks kvartal, hakkas ta juba lootust hellitama, et ometi kord oli möödunud tuisk ilma varguseta. Retk viimasel kvartalil aga hävitas selle lootuse. Peagi eraldas silm, olgugi juba kinni-tuisanud jäljed. Esialgu ta ei taipanu-dki selles midagi halba, ent, kui sil-

mas veel lumest väljaulatuvaid oksid, siis ta ei kahelnudki enam ning tuhnis varstigi avalikkusele 4 värsket kuiviku kändu.

Veel kõndis ta mõned minutid samas ümbruses. Kui aga uusi kände enam ei leidnud, hakkas ta varga jälil edasi suusatama. Püüdis nende järgi varastki aimata, ent see osutus võimatuks, kuna tuiskunud lumel võis eraldada vaid mõnda kõrgemat konarikku ehk jälle üksikut mustendavat koore kübet.

Postmaantel kadusid needki tunnused üldisesse jälgede keerisesse. Siin jättis Kustas suusad maha ning kõndis nõu-tult kord ühele, kord jälle teisele poole, ilma et oleks suutnud midagi kindla-mat määrata. Ja siis, kui oli kaotanud igasuguse lootuse vargale jälile saada, eraldus ta teest ning istus lähemale kannule puhkama.

Ikkagi saatis ta ümber veel hoolisi tuulehiile. Pisut tugevamakski olid need läinud. Ikka pildusid need veel puie-kroonelt tuhkjast lund, mis puudutades nägu pani värisema laod. Üksik kull liugles hääletult metsa kohal. Küla pool sõitsid reed ning kuskil, kaugel, algas naise hääli nukratoonilist viit. Sellele vastas koer pika üdini küüniva hulgu-misega.

Kui Kustas lõpuks koju hakkas mi-nema, kadus just viimane päikese tera keskele Kollilaane kuuskede mustjasro-helisesse müüri. Tee kõrval täkkis rähn ning verevana näis lumi vastu eha paistet.

Äkitselt, otsekui õhust tekkis Kustase kannule hobusemees. Kustas tundis seda. Oli ta naabrusest, rentnik. Ning et neil ühine tee oli, sai Kustaski nüüd reele.

Peale tavaliste tervituslausete kaldus jutt otsekohe puudevarguse peale. Miskipärast näis Kustasele, kui oleks ta kaaslast eksitanud see kõne. Ning see sisendas Kustases veidra arvamise, kui osutuks ta naaber puudevargaks. Et aga viimane oli tuntud ausa mehena, siis tundus see arvamine põhjendamatuna. Kuid omi mõtteid pöördma ei saanud Kustas ometi. Isegi naaber näis salajases lugema ta mõtteid. Miks silmitses ta siis muidu teda nii imelikult ja läks segamini tihti oma kõnega.

See nagu ässitas pikapeale Kustast. Ning siis ta otsustas proovile panna oma naabri. Selleks valmines momentaalselt ta peas mõte.

„Ma arvan“, algas ta rahulikult, „et ta seekord minu käest ei pääse, s. o. metsavaras mõtlen ma“.

Kustase kaaslane tegi kohmetu käeliigutuse ning näiliselt huvita küsis:

„Aga millest seda siis arvad?“

Kustas tegi tähendusrikka näo ning vaikis. Alles siis kui naaber korduvat oli kinnitanud, et tema kõigist vaikib, valetas Kustas:

„Noh, mul olid ju kuivikud laetud. Iga tüvesse oli peidetud tükike dünamii. Kuskil peab ahi lõhkema.“

Rääkimise ajal jälgis Kustas oma kaaslast ning märkas, kuis viimase silmad hirmust pärani tõmbusid. See kinnitas vastuvaidlematult, et tal varastatud puudega mingit ühist pidi olema.

Nad olid jõudnud lahkmeni, kust tee

metsavahi talusse pöördus. Kustas kargas reelt, tänas ja tahtis kiiresti minema hakata. Seal aga peatas teda naaber ja küsis:

„Oled's ikka kindlal arvamisel, et sinu poolt pandud dünaamiidi laengul on küllaldaselt jõudu ahju purustamiseks?“

Seda küsimust oli Kustas oodanud. Tähendab king pigistas juba.

„Tingimata,“ vastas ta, „kui aga hullemat ei juhtuks. Kord poisikese põlves lasksin sarnase laenguga vihusauna maatas.“

Kustas lõpetas ja naeratas naabrile tähelepanematult suunurkade kõverdamisega. Ta oli valetanud nii loomutruult, et hakkas peaaegu isegi juba uskuma oma juttu. Ja kui ta siis mõned sammud teelahkmelt kaugemale oli jõudnud, kuulis ta selgesti läbi vaikse õhtuhämaruse, kuis naaber ohkas: „Issand, Jumal, minu naine ja lapsed!“ ning kuis ta siis hobusele pikki selga mõõtis laksuva piitsahoobi, nii et loom peaaegu noolkiirelt algas jooksu. Kustas vaatas naabrile järgi ning ta ei eksinud mitte, kui viimase õhkamise põhjuseks pidi naabrimaja korstnast peaaegu püstloodis ülestõusvat suitsusammast, mis oli kõige kindlamaks tõenduseks, et leivaahi juba süüdatud oli. Ta ise ei läinud aga mitte koju, vaid külakubja järgi. Ning kui nad külakubjaga naabri tallu sisse astusid, sündis see just silmapilgul, kui peremees oli jõudnud kustutada alles lõkkele lõõnud puuhalud ning neid parajasti ahjust välja kiskus, ainult, et aga ära hoida kohutavat plahvatust.

Läti metsateenijate seltsi 5-aastane juubel-kongress.

Metsateenijate seltsi lipu õnnistamine Riias.

J. Pipar.

(Järg.)

Olles vaimastatud uuest lipust, kogunesid kõik kongressist osavõtjad end korralikult rivistudes õuel lipu alla ja algasid puhkpillideorkestri saatel jalutuskäiku läbi linna „vendade surnu-

aiale“. Lätlased muigavad kui neile räägid „tundmata sõduri hauast“, — nad ütlevad: „Meie tunneme omi vabaduse sõjas langenuid vendi!“ Külalisena oli võimalus lipuhoidja- ja kandjate järele-

esimeses reas sammuda, kus paratamatu muusikahelidest ja uudishimulisest rahvahulgast saadetuna tärkas uhkus ja rahvuslik tunne... Meeleldi oleks tahtnud ka Eestis metsateenijate peres seda üksmeelset vaimustust üleelada, kuid meie pühitsesime läinud aastal oma ühingu 10-aastast tegevusejuubelit täiesti vaikes töös ega ei osanud sellele kuidagi pidulikku värvingut anda.

Läti metsateenijate lipp iseendast on kallis kunstiline ese, mille eest makseti meie raha järele ümmarguselt 1000 kr.

nud, mis seltsile hea sissetuleku andnud.

Lähemale kaks tundi tuli suurlinna tänavaid läbistades sammuda, kui rongikäiguga „vendade surnuaiale“ jõudsimine. See ei ole harilik surnuaed, vaid terve vabadussõjas langenute kalmistu kujutab endast hiigla monumenti. Kunstnik, kes kalmistu kaunistamise kava valmistanud, töötab töölistega juba mitmendat aastat, kuid ei ole tööga veel lõpule jõudnud. Suurtest värvatest sisse astudes tõusime kivitreppe mööda ikka kõrgemale ja kõrgemale —

Läti metsateenijate seltsi V juubel-kongress.



Esimeses reas: Läti metsade peav. direkt. h-ra Osols (vasakult esimene), Läti metsateenij. seltsi peav. esimees h-ra Eiche (paremalt kolmas).

Ainuüksi lipu rohelisele põhjale õmmeldud pilt, päikese tõusu ajal maapinna ettevalmistamise ja metsakülimise tööl viibivast rahvuslises riides mehest ja kahest naisest, on maksma läinud 750 kr. kuna ülejäänud osa s. o. 250 krooni on lipu riide ja varda peale kulutatud. Jalutuskäigul surnuaiale küsisin ühelt Läti kaasvõitlejalt, kust lätlased selle raha on saanud, mis peale mees nagu pahandas ja mõista andis, kas metsateenijatel raha puudust, — viimaks siiski tähendas, et nad möödunud aastal lipu muretsemiseks loterii korralda-

suurele väljale. See on kunstlikult kõrgeks vallitud plats, kuhu võib mõnituhat inimest palvetamiseks koguda. Sellelt platsilt paistavad alt sügavusest korrapärastes ridades vabadussõjas langenud lätlaste hauad ja otse teisel pool otsas kõrge naisterahva raidkuju, rahu-pärja käes hoides.

Läti metsateenijate seltsi esimees Eiche pidas isamaalise kõne „langenud vendade haual“ ja asetask metsateenijate nimel ühisele kalmistule rohelise pärja. Pärja panemise moment oli nii liigutav, et nii mitmelgi vabadussõjast

osavõtnud ja isamaalisi tundeid rinnus kandjal metsateenijal pisarad palgeid mööda alla voolasid.

Hiljem käisime vaatamas ka Läti esimese riigimehe Meierovitzi ja esimese presidendi Tshakste kalmistuid, mis asuvad „vendade surnuaia“ kõrval männi metsas ehk nii nimetatud „uuel surnuaial“.

Linna tagasi jõudes — oli minul täita riigi- ja omavalitsusteenijate keskliidu juhatuse poolt antud ülesanne, tervitada X-dat järjekorralist Läti riigi- ja omavalitsusteenijate kongressi, millest umbes 40 inimest osa võtsid. Täitsin

milliseid iga aastaga juurde luuakse. Iga liige maksab seltsile liikmemaksu 12 latti aastas s. o. meie raha järele umbes kr. 8,76. Siin tuleb küll imestada, mispärast meil nurisetakse isegi ühekroonilise liikmemaksu juures. Lätlastel ilmub igal kuul ka oma häälekandja „Metsa Elu“, mille tellimine on igale liikmele kohustatav, nimelt: Erilist tellimisraha liikmetelt ei nõuta, vaid see on juba liikmemaksule juurde arvatud. Liikmemaksu tasumine sünnib kuude viisi, mis riigikontrolli nõusolekul palgast kinni peetakse. Võrdluseks meie oludega olgu tähendatud, et 1929.a.



Läti metsateenijate seltsi peavalitsuse juhatuse liige hra Lidsis (1); juhatuse liikme J. Müüri abikaasa (2); revisjoni komisjoni liige Peterson (3); juhatuse liige hra J. Müür (4).

ülesande, misjuures ka minule selgus, et see ei olegi Läti riigi- ja omavalitsusteenijate keskliidu kongress, vaid ühe väikese osa riigi- ja omavalitsusteenijate ja tööliste kongress, millest liig aktiivsed sotsialistilise-voolu kandjad osa võtavad. Teised riigiteenijad nimetavad neid lühidalt „punasteks“.

Järgmine metsateenijate kongressi päev oli tööpäev, millest meie püüdsime võimalust mööda osa võtta, et tutvumeda küsimustega, mis liitriigi metsateenijate päevakorral. Aruannetest selgus, et 3500 metsateenijast on seltsi liikmeteks 2500. Seltsil on 69 osakonda,

tõusis saadud liikmemaks — 1.500.000 Eesti sendini.

Mis puutub kuukirja „Metsa Elu“ levinemisse, väljaspool metsateenijate peret, siis on siin õige väikest tõusu märgata. Möödunud aastal oli vabatahtlikuid 550, kes ka enamasti on olnud nende metsateenijate seast, kes osakonna puudumisel pole saanud seltsi liikmeks astuda.

Tasude küsimuses on Läti riigiteenijad üldiselt võistlusega lõpule jõudnud läinud aastal, mis ajast neil uued palganormid selle kohase palgaseadusega maksmakski pandi.

Alljärgnevast tabelist on näha, et neil on 20 palga astet ja teenistusvanuse tasu on palgale juurde arvatud.

Jaunas algu liikmes.

Attieciņas pakapes algu (latos menesi)

Kateg.	1	2	3	4	5	6	7
1.	740	814	888	962			
2.	666	733	799	866			
3.	592	651	710	770			
4.	494	543	596	642	692		
5.	430	472	514	556	596		
6.	380	417	454	491	528		
7.	333	365	397	429	461	494	
8.	274	300	326	352	378	404	
9.	242	260	278	296	315	333	
10.	206	221	236	252	267	282	
11.	181	194	208	222	234	247	
12.	159	171	182	194	205	217	
13.	144	153	162	172	183	190	
14.	131	139	148	156	165	173	
15.	121	129	137	144	152	160	
16.	111	118	125	133	140	147	
17.	103	109	114	120	126	132	138
18.	95	100	106	111	117	122	128
19.	88	92	96	99	103	106	110
20.	84	87	90	94	98	101	105

Palgaastmetest või kategooriatest õige pildi saamiseks toon mõningate metsateenijate palgaastmed eraldi:

	Kategor.	Latti k.
1. Revidendid kuuluvad	VII	330
2. I järgu ülem-metsaülemad	VIII	274
3. II " "	IX	242
4. Ülem-metsaülemate abid	X	206
5. I järgu metsaülem	XI	181
6. II " "	XII	159
7. Raamatupid. ülem-metsakond.	XII	159
8. Kirjatoimetajad	XV	121
9. Metsnikud	XVIII	95
10. Metsavahid	XX	84

Kursi järele on üks Läti latti ligikaudu 73 senti.

Nii siis saab metsavaht Lätis 84 — × 73 = Ekr. 61,32 rahapalka kuus. Lisaks rahapalgale on metsavahil kasutada tasuta palgamaad vähemalt 7 ha, prii korter ja küte. Perekonna abiraha maksetakse naise kui ka laste pealt 4 latti kuus, tõuseb aga summa üle 12 latti, siis 10% palgast iga perekonna liikme kohta.

Palgamaa küsimus on Lätis hoopis teisiti korraldatud kui meil Eestis. Seal saab ka metsaülem ja metsnik lisaks rahapalgale 13 ha palgamaad, mis on



„Väike viuldaja.“

Riia linna kunstimuuseumist. Kunstnik Peter Fendi maal.

mõeldud hobuse pidamiseks, kuna kindlaid sõidurahasid neile ei makseta.

Korteriolud ei ole Läti metsateenijatel kuigivõrd paremad kui Eestis, misjuures aga nende rahaline palk võimaldab neile juba endi kulul väiksemaid remonte teha. Seda on ka Läti metsade peavalitsus aru sanud ja väiksemad remondid metsavahtidele otse kohustavaks teinud.

Vormiriide küsimus on Läti metateenijatel lahendamisel. Läänud kongressil oli neil heameel kuulda, et Eesti metsateenijad vähemalt vormimütsidki riigi poolt juba saavad ja seadsid kergesti esialgu sama tagasihoidliku nõudmise üles, et neile vähemalt vormimütsid riigi poolt tasuta antakse. Küsimuse lõpulik lahendamine jäätigi aga metsateenijate seltsi peavalitsuse hooleks.

Mis puutub erametsateenituses oldud aja arvele võtmisesse pensionile minekul, siis on see küsimus Läti metsateenijatele sama akuutne kui meilgi, kuid seisab ka sama surnud punktil kui Eestis.

(Järgneb).

Minu määr ja minu määrakoer.

Hermann Löns.

Aprillikuus saatis teegi tundmatu mulle kasti, kus asus väikene elaw määr. Raasfirjas teatas tundmatu, et määr olewat määratud minu koertele.

Ent sellest ei tulnud midagi välja. Efiti juba mitte sellepärast, et see oleks olnud kõlbmata tegu lasta koeri tuuseldada väikest kaitseta loomakest, teiseks mitte sellepärast, et on olemas jahiseadus ja kolmandaks, et määr oli selleks liiga fena. Minu kolm koera, nimelt „Pop“, väikene walge segaterrier, edasi „Patsel“, must punata plekkidega filedafarwaga määrakoer ja tema üheteistkümne kuune punane wend „Pattermann“ olid sootumaks teises arwamises. Suludes, kiunudes, haukudes ja niuksudes hüppasid nad minu ümber ja palusid: „Anna meile seda haisewat loomakest tuuseldada; meie tahame temaga pifut nalja teha!“

Et määratene mitte süüa ega juua ei osanud, toodi kumminisa, täideti õllepudel leige piimaga ja peale selle, kui määr mõniford heleda mõkitamisega oma pahameelt kummi lõhna wastu oli awaldanud, imes ta tugewasti ning festwalt, kuna kolmel koeral aina murdmishimu filmis peegeldus. Ennelõunat oli ta kohale jõudnud, pärastlõunat joofis ta mulle järele kui pudel oli minu käes. Kolme päewa järele harjus ta minuga niidõrt ära, et kohe mõkitamise järele jättis, kui minu häält kuulis. Siis asetuse ta rahulikult minu paremale kingale ja tuktus ning imes minu pahemat kinga, kui ta mitte ootamatult kokku ei tõmbunud ja küünte ning hammastega oma kasukas jahti ei hakanud pidama. Ta kasukas kubises nimelt paksudest rammusatest kirpudest ja ta kõhualune oli täis jämedaid puutäisi. Hoolas rawitsemine wabastas ta pea sellest waewast.

Magamiskohaks mahutati keldrisse tekkidega pehmeks asemeks muudetud kasti, kus ta ainult nii kaua wiibis, kui see oli temale meeltemõõda. Oli temal himu asemest otjas, siis mõkitas ta heleda hädlega kaua aega ning kraapis kui pöörane keldri ust. Ta mõkitamine oli nii läbitungiw wali, et ajas ühel õöl fogu maja

elanikud üles, nii et sunnitud olin talle pudeliga piima andma. Nõrk ei olnud ta sugugi mitte. Et ta õffel alati keldris kolas, kaeti kasti õhtul tekiaga kinni, kaeti kasti pealt raudwõrega, millele weeretati weel kiwi, et wõre ei kukuks maha. Ta pöörles niikaua omas kassis enne loitu, kuni wõre ja kiwid pealt maha sai. Ent puhas oli ta: omad wajadused toimetas ta kõik kindlas kohas keldri nurgas suure kiwi taga; ning huwitaw oli näha, kuidas ta tagumist kehaosa waewaga tagurpidi ronides üle kiwi tõukas. Tema tõne oli wali mõkitamine, mis ta tõi kuuldawale, kui ta näljane oli wõi igawust tundis, ta wali turtsumine, kui teegi temale ootamata lähenes, mil puhul tal koguni karwad püsti tõusid ja keha ümbermööd paisus ja ta wõimalust möõda oma seljatagust kaitsta püüdis; heameeleline suumatsutamine tuli kuuldawale, kui ta pudelit imeda sai, ning pahaselt turtjus ta, kui talle midagi meeltemõõda ei olnud.

Wältas kaunis kaua, enne kui koerad määraga harjusid. Pop kui arusaaja terrier ei pannud teda täheleki, kui otsufele jõudis, et määr puudutada ei tohi, Patsel silmitses teda ainult walgete särawate filmidega, ent oli ometi hästi kaswatatud, et kallale minna. Pattermann, kõige noorem, tormas aga kohe kallale, niipea kui määr filmas, ning siis oli mõllu küllalt. Kui ta aga leidis, et määr meie kaitsealune oli, hakkas ta poolwaljult niuksuma. Ainult kõrwalt waatas ta määrat ning tegi näo, kui tahaks lausuda „Kui teie sarnase haisewa loomaga seltsite, ei tunne ma teid enam.“ Neljateistkümne päewa järele olid koerad määraga harjunud ja ma wõisin, muidugi oma juuresolekul, neid koos hullata lasta.

Määr oli wahpeal suureks sirgunud, sest igapäw jäi ta poolteisttoopi piima ära ning ostas ka oma nahka osawasti kaitseks. Kolme nädala pärast ei olnud minul enam hirmu tema pärast olemas. Koerad ei puudutanud määrat ja olid rõõmsad kui temad neid rahale jättis. Määrat oli nimelt halb harjumus alatafa koerte tagumist jalgu hammustada, ja et koerad talle kal-

lale tungida ei tohtinud, siis jooksid nad, kui ta neid aga puudutas, kiiresti minema, wõi kui nad teda waewalt nägid, hüppasid nad üles toolidele ja pinkidele paktu. Kõige wiletsamini käis Popi käsi, kellele must-walge plekk peas wististi määrale ta ema meele tuletas, sest niipea kui Pop filmapiirile ilmus, jooksis määr tema kannul ja püüdis kõhu alt imeda, mis Poppi kolebaste pahandas ja ka häbenema pani.

Ujajooksul harjusid koerad wäikese loomaga niiwõrt ära, et nad temaga mängima hakkasid, mil puhul etendusid juhtusid, kus pealtwaatajad naersid, et krambid kõhtus. Kõige lõbusam oli siis, kui määrakoer teda trepist alla weeretas ja terrier määraga palli mängis, kui ta nina ta keha alla ajetas ja loomafese trepiastmeid kaudu jälle ülesse toimetas.

Pattermannil polnud suuremat lõbu olemas, kui määr hampaste wahela haarata ja weerand-tundide kaupa, määr suus, tormates joosta. Heameelega oleks ta looma kohe ära kagistanud, kuid määr ei lastnud kunagi kõri alt kinni haarata, waid ajas alati turja ette ja tõmbas nina kõrwale. Kui määrakoer liig kaua möllas, sai loom pahaseks ja lõi nii tugewasti koera, et see aina urises.

Waiikuu saatsin mööda Hartsi mägedes, kus Pattermannil oli juhuse metskise taga ajada ja manal rebasel puistata kasut, kuid kus ta ka awalikult piitsutada sai, õnnetuma juhuse läbi oma wenna Patseli kaotas. Kui tagasi tulin, oli määr tugewam kui määrakoer ja oli läinud nii häbemataks, et kedagi ei pelganud.

Nüüd oli huwitaw näha, kuidas Pattermann temaga läbi sai. Esiteks ei mäletanud ta määrat enam jügugi ja tungis temale kohe kallale. Kui wiimane õige ägedalt wastu pani ja mehe temale selgeks tegime, et ta määrat puudutada ei tohi, wälkis ta seda täiesti ja läks isegi teelt kõrwale, kui märkas, et meie tegime tegemist määraga: ta oli armukade ja pahane.

Ühel päewal olin mina tugitoolil pikali ja lugesin. Et määr mind alataja tiilitas, lükkasin ta eemale ja nägin kuidas Pattermanni filmad sel puhul särasid. Ma kutsusin koera enese kõrwale tugitoolile, mis armu ma talle enne jügugi polnud lastnud saada osaks. Sellest hetkest muutis määrakoer enese wahelorra määraga; ta

oli jõudnud selgusele, et ta ifka enam on kui määr ja mängis sellest ajast peale alati määraga. Peamänguks oli peitemäng. Määr puged tugitooli alla peitu. Pattermann püüdis temale järele pugeda. Määr ei lastnud seda sündida, waid lõi kappadega wastu. Pattermann lamas tugitooli ees ja haukus, kuni tal hakkas igaw ja ta tiris määrat tugitooli alt kraetpidi wälja, millele järgnes metsik jooksmine toolide ja laudade all.

Senti polnud määr muud midagi sõnnud ja joonud kui ainult piima imenud pudeks. Ühel päewal murdus tal wiimane piimahammast suust, hammustades tuttawat kätt, kes teda narris. Pool tundi hiljem jooksis ta kui pöörane koerte toidukaufi juure ja sõi imestanud koerte nina eest wiimase raasufeseni nendele lihaga ja raswaga keedetud riisipudru ära. Sellest ajast peale huwitas teda aed iseäranis: ta tuhnis igas nurgas, nuuskis ähkides ja puhkides luuderohus ja kompostihunnikutes ning sõi matsutades ära kõik ettejuhtuwad wihmusid ja tiud, ehk ta küll päew enne suust eemale kaugele sülgas hakitud liha, mis talle suhu topiti. Nüüd aga neelas ta kõik ära, mis talle iganes ette tuli; kõige armsamini sõi ta aga saia piimaga, kuid ka külmi kartulaid, liha, leiba, puuwilja; ka tooreid porgandeid ja muud juurewilja ei pelganud ta, ja koerad pidid ruttama, et nad kiiresti toibunõu juure said, sest muidu oli nõu kohe tühi, kui määr juure sai.

Mida wanemaks määr sai, seda jultunumaks ta läks. Oli ta minu juures toas, ei lastnud ta mind kunagi rahulikult kirjutuslaua juures töötada. Alati nõudis ta, et temaga pidi tegemist tehtama. Ei sündinud ta tahtmine, siis hammustas ta jalga. Oli ta pandud kinni alla keldrisse, siis mõkitas ta nii wäljusti keldri uste taga, et wõimata oli kuulata. Koeri ei kartnud ta ammugi mitte: ta ajas neid toas ja aias taga ja oli teinud Pattermanni alalise hammustamisega nii delaks, et see wihaselt huludes ta kallale tormas ja ta kasutat õieti tolmutas.

Wiimaks läks määr niiwõrt jultunuks, et perekondlikel nõupidamisel otustati teda loomaaeda sünkida. Waewalt oli ta mõni päew seal olnud, kui üks majasõpradest meie poole tuli, ja teadustas, et määr

olewat kahetja estimofoeraga ühte kongi asetatud; kes temaga jada halba imet tegewat. Sügawasti kumastatud ruttasin ma loomaaeda ja jooksin estimofoerte kongi juurde. Määra seal enam ei olnud. Kui ma wahilt määra järel pärisin, ütles see naerdes: „Toda olewat koerad pürenud? Bole öige! Wastuoksa oli asi. Bidin ta koerte juurest ära wõtma, sest et ta koeri söömakaufile ligi ei lastnud. Müüd istub ta ahwide juures.“

„Saewas hoidku,“ ohkasin ma: „iga mees teab millised wõrukaelad ahwid on.“ Jõudsin ma aga ahwide puuri juure, siis jalutas määr rahulikult puuri põrandal ning sõi kõik heameelega ära, mis pealtwaatajad puuri wiskasid, kuna ahwid kõrgel akaatsia okstel asusid ja ei usaldanud mitte alla tulla, waid pealt waatama pidid. Julges keegi ometi alla tulla, koha kihutas määr teda taga ja häigas paar kiilu tagant järele. Et ta kaswatuse töttu inimestega ja päewawalgusega harjunud oli, siis hullas ta päew otja puuris ja lõbustas pealtwaatajaid oma wallatusega. Sõegi kiritamme kaswatama oli teda ei tea kes õpetanud. Ahwid harjusid aegamööda temaga ära, kuid toimetasid siiski wanafõna „parem karta kui kaheteda“ järel. Sügisel oli määr peaaegu täielise kaswu kätte saanud, oli talwetasuta selga tõmmanud ning nägi üsna tore wälja. Ent wallatused mõlksid tal alati meeles. Igal

hommilul, kui ahwe õppuurist päewapuuri lasti ja need jooginõu juure ruttasid jänu kustutama, tõufas määr igatühte teda ta aga sai wette ja kui märjad ahwid weest wälja ronisid, siis naeris ta aina.

Et see ühetajane tegewus teda kuigi kauaks ei rahuldanud, siis hakkas ta uut tegewusala otsima ning algas asfaldist põrandat lahti kangutama, mis ta ka lühikese ajaga nii põhjalikult tegi, et ta kõrwale puuri toimetati. Et ta seal sugugi paremini ei tegutsenud, siis wõlbi talle ahwide puuris elukoht üles ja ta mahutati wanasse määrapuuri elama, mis talle esialgu sugugi ei näinud meeldima, sest et ta suurema ruumiga harjunud oli.

Et ta telliskiwide ja raudwõre kallal oma lõhkumisehimu taltsutada ei saanud, siis otsib omale uut meelelahutust, mis selles seisab, et ta igatõrd oma naabrilt, siilt, kui see tema puurile juhtub liginema, ühe wõi rohkem okkaid suure kiirusega wälja kittub ja need, kui poleks midagi isäralikku juhtunud, rahulikult ning mõtetes peenets närib.

Länapäew weelgi, ehk küll aastaid sellest möõdunud on, kus teda piimaga pudelist toitsin, tunneb ta mu ära ja niipea kui mu wile heliseb, tormab ta urkast wälja raudwõre äärde ja ootab häid asju, mis ta minult on harjunud saama.

Mu kallid koerad on aga ammugi furnud.

Üleriikliku metsanädala 11.—17. mailt 1930. a. korraldamise kawa.

Motto: Metsaarmastajad rahwad on edenewad rahwad.

Sugno.

Cesti metsanduse arendamiseks on tunnistatud hädatarwilikult igakülgsest harkata edendama ka erametsandust, kuna ju peale riigimetsade on meil weel umbes 150.000 ha erametsa ja umbes 300.000 ha kõlbmatuid eramaid, mis põlwikultuuri all ei anna küllalt tasuwaid tagajärgi ja ka karjamaadena on wäheste wäärtusega. Seni on metsamise ja metsaarmastuse põhimõttele meie rahwa laie-

mates hullades pöördud wähe tähelpanu kuigi need meie naabermaades ja Lääne-Euroopa kultuurrahwaste peres wiimajel ajal põnewalt päewakorral ja on toonud enesega kaasa laialisi tegelikke tagajärgi.

Cesti Metsaühingute Siit on seadnud oma ülesandeks edendada eriti erametsandust ja kõigiti aidata kaasa selle igakülgseks arenemiseks. Ühe selle ülesande teostamise abinõuna on kawatlus kasutada ka igal aastal korraldatuid üleriiklike metsanädalaid, mis käesolewal

aastal peetaffe 11.—17. maini üle riigi.

Kõige seda arwesse wõttes on Eesti Metsaühingute Liidul au pöörduda kõigi asjasthuwitatud asutiste ja organisatsioonide poole ja paluda neid mitte teelda oma kaasabi üleriikliku metšanädala edukats kordaminekuks ja meie rahwa laialistes hullades huwi äratamiseks metsanduse wastu. Eesti Metsaühingute Liit loeb oma kohuseks kutsuda üles sellele üldkultuurilisele tööle kõiki riiklikke ja omawalitsuse asutisi ning kõiki põllumajanduslikke, metsanduslikke ja jahimeeste kessi- ja kohalikke organisatioone. Usja edukats läbiwiimiseks on soowitaw moodustada igas maakonnas kohaliku metsaühingu eestwõttel metsanduse edendamiseks huwitatud asutiste esindajatest koosnew metšanädala korraldaw komitee, kellele abiks kohapeal wõiksid olla kohalikud metšaülemad ja jaoskonna agronoomid.

Ühiseft väljatöötatud metšanädala kawast ja ettewõtetest on tarwilik wõtma osa kutsuda wõimalikult laiemaid rahwahulle ja käesolewal aastal esijoones rõhku panna rahwa seas huwi ja armastuse äratamiseks metša ja metsanduse wastu.

Metsanädala sihid ja ülesanded oleks üldjoontes järgmised:

1) Propageerida metšahoiu ja kasuta seiswate kõlbmata maade metšamise tähtsust.

2) Opetada metšamise wõtteid külwi ja istutamise teel ning selgitada kultuuride hooldamise ja rawimise tarwidust.

Propageerida elumajade ümbruse kaunistamist ilupuude ja elawaedadega.

4) Propageerida linnades ja alewites ning nende ümbruses parkide ja ilupuiestikkude asutamist, samuti seda ka maal suuremate kesskohtade ja asutiste ligidal ja teede serwabel.

5) Selgitada praegu soostunud metšade kraawitamise tarwitust ja tagajärgi.

6) Pöörduda tähelepanu metšarawimistariwidusele ja selle tagajärgebele.

7) Suhtida tähelepanu kohalistes maapinna ja turu tingimustes kõige tulutoowamatele metšatüüpidele ning selgitada wälja kõige tulusamaid metša kasutuswiise.

8) Propageerida puuehitiste asemel sawi-, kwi- ja betoonehitisi, puuehitiste ja katuste wärwimist puu kestwuse tõstmiseks ning kütteks puu asemel põletisurba tarwitamist.

9) Anda lühikest ülewaadet metša kahjuritest nii looma- ja taimeriigis kui ka ilmastikus.

10) Kutsuda üles rahwast hoidma ja kaitsma haruldasi puid, põõsaid ja taimi ning metšas olewaid loomi ja linde.

Metsanädala praktilised ülesanded ja tööd oleksid järgmised:

Peale antud selgitust ja kõnesid wõtta ette:

1) Ühiseid ekskursioone ligematesse riigimetsadesse õppeülesandel tutwumiseks metša kultiveerimis-, hooldamis- ja maaparandustöödega ning nende tagajärgedega.

2) Wõimaluse piirides wiia läbi istutamist- kui ka külwimistööd metšamaadel, asutada elawaedu ja istutada ilupuid elamute, koolimajade, rahwamajade ja wallamajade ümbruses ning tänawate ja teede ääres ja asutada parkisid.

3) Asutada lähemas ümbruses taimede ja istikute saamiseks taimaedu ja wõtta ette taimede koolitamisi.

4) Walida wälja oma ümbruses kõige edukamalt metšamise ja ilu kui ka wiljapuude istutamise alal tegutsewaid talusid, seada neid teistele eeskujuks ja korraldada neisse ekskursioone.

5) Korraldada koosolekuid koolides, seltsimajades, omawalitsusasutistes ja sõjawäe osades ülaltähendtaud sihtide selgitamiseks, samuti lewitada ajakirjanduses wastawaid artikleid. Kirikutes jutlustes käsitada looduse ja metša ilu ja hoiu tähtsust ja õhutada armastust metša kui suure looduswara wastu.

6) Suhatada rahwale, kust asjast huwitatud omas ümbruses wõiksid saada metša seemneid, istikuid, ilupuid ja wiljapuid, misjagusel määräl ja mis hinna eest.

Saadud tagajärgede alleshoiidmiseks tuleks:

Igal maakonna metšaühingul katjuda koguda oma liikmeteks kõiki asjast huwitatud põllumehi ja seltskonnategelasi, samuti kõiki metšaülemaid, jaoskonna agronome ja metsnikke, luua waldades metšaühingu osakondi ning awada põllu-

meeste ühingu ja noorte organisatsioonide juures metsa sekkumine, et koha peal kestvalt arendada edasi kõiki neid ülesandeid peale metsanädala lõppu. Eriti on vajalik selgitada välja koha peal metsamist hõlvitatud talupidajaid, teha eelkõige neile istikute ja seemnete muretsemiseks ja korraldada kohapeal metsastuse võistlusi. Ka peaks aegaste võetama päewakorda eelkõige metsaosakondade avamiseks tänavustel põllumajanduslikudel näitustel, samuti talvisteks kursuste korraldamiseks. Ka tuleks kutsuda üles kohalisi jahimeeste organisatsiooni kaastööliseks metsaühingutega ning üheskoos nendega ajutada kaitsemetsti, loodusparke ja reservate.

Lõpuks tuleks metsaühingutel ja nende

osakondadel alati olla valmis abiandmiseks ja selgituste jagamiseks kõigile neile, kes soovivad aasta kestes omi maid metsata või teisel teel metsamiseks nõuannet ja abi vajavad.

Eesti Metsaühingute liit.

Märkus! Lisaks Eesti metsaühingute liidu ülesannetele tuleb juurde lisada, et liidu täistkogu poolt valitud liidu juhatus jagab omavahel ametid järgmiselt: esimeheks — metsateadlane J. Luik, abiks — Saluste, laekahoidjaks — metsateadlane A. Auksmann, abiks — Sepp, sekretäriks — Kestilla ja abisekretäriks J. Pipar. Viimasel juhatusel koosolekul palgati liidu teenistusesse teadusliku sekretäriks metsateadlane härra Kerberg. Juhusel, kui metsanädala korraldamisel mõningaid arusaamatusi peaks ette tulema, siis võiks nõuandeks pöörata liidu teadusliku sekretäri härra Kerberg'i poole, Tallinna G. T. K. Kesklinna laudu talumajandus nõuande büroo telefonil. Toimet.

Eesti Metsaühingute Liidu

koosolek 15. märtsil 1930. a. kell 15, Talumajandusnõuande Büroo ruumides Tallinnas.

Koosoleku awas fr. Saluste teatades, et seni on Eesti Metsaühingute Liidu liikmeks end registreerinud 12 metsaühingut.

Koosoleku juhatajaks walitakse: fr. Saluste ja P. Reim, kirjatoimetajateks J. Saarson ja J. Mas. Mandaatkomisjoni poolt tunnustatakse õigeks 46 jaadiku wolitused.

Päewakord wõetakse vastu järgmisel kujul:

1. Koosoleku juhatusel walimine.
2. Talumetsade korrasuse päewaküsimusi — ref. J. Luik.
3. Liidu töökawa.
4. Celarwe.
5. Walimised põhikirja järele.
6. Koosolekul üleswõetud küsimusi ja läbträäkimised.

Dir. Luige referaat: „Talumetsade korrasuse päewaküsimusi“.

Viimasel ajal on meil põllumajandusele palju rõhku pandud, kuid põllumajandus on wähe tasur. Tuleks ka teistele aladele tähelepanu pöörata, eriti metsandusele. Eestis on metsade all 945.883 ha ehk 20,9% terweist maapinnast. Iga-aastasest kasutamisele minewast metsajaadustest saadetakse wälja 24%, ksteturegu jääb 76%. Meil tarwitatakse ehitusteks üha palju puud ära — tuleks puude asemel teisi ehitusaineid tarwitada.

Metsade kasutamisel on meil teistmisi ha kohta

10—15 krooni. Ilmaturul suureneb nõudmine metsajaaduste järele ühtelugu, mille tõttu on oodata metsajaaduste hindade tõusu. Metsajaadused annawad praegu 50% wäljaweeatavatest tööstusjaadusest. Praeguse turu seisukorra juures ei ole kasulik metsa arwel asutada meil juurde talusid, sest neil tuleb riigikassast maksta juurde. Wälismaail tahetakse metsapinda suurendada; neis toetab riik metsandust. Ka meil tuleks metsaühingute laudu rõhlem metsakaswatusel rõhutada. Iga talu kohta on meil metsa 1,2 ha, millest aga ei jätku omatarbeks. Metsaühingute laudu tuleks just propageerida talumetsanduse kasuks. Meil on põllumajandusele kõlbmata maid 300.000 ha, mida tuleks metsastada. Et siin tagajärgi saada, tuleks teha selgitustööd metsastamise tasuwusest ja kasust. Samuti tuleks riiklikult toetada metsastamist.

Walner: Metsaühingute töö oleks talumetsade korralduse propageerimine. Metsakaitse seadus ei läinud seni talumetsade kohta. Kaitse all olid liwakuite metsad, jõetaldad kaitse jne. Muude metsade kaitse oli waid ses ulatuses, et metsade raiumine kaastamiseks ei muutuks — metsade pindala ei wäheneks. Metsakaitse järelewalwe kuulus Põllutöministeeriumile, f. o. kuulus omanikule ehk kaitset wagu ei olnudki. Tagajärg on see, et metsapind on wähenenud 60.000 ha wõrra. Wähendamise ei lähe ühtlasele. Tagajärgid metsad (laudstikud) läheb praegu wõrdi kaastamiseks. Meil kasutatakse praegu rõhlem metsa, kui puutoodang on. Met-

tagawara wäheneb. Ka riigimetsades tehakse palju ettearimist, mille tõttu ka siin mets wäheneb.

Ilumetsad ja pargid häwitatakse, sest need anti põllumaana asunikele. Pargid wõeti terwishoiu taitse alla. See taitse on aga weniw — waid, et ei tohi raiuda. Siin tuleks suuremat taitset nõuda ja parte ka korras hoida.

B. Reim täiendab Luige referaati: Metsade tasuwusest, mis parematele maadele asutatud, ei saa mitte 10—15 kr. ha arwata, waid see on suurem.

C. Martin pooldab seadust, mis kohustats kõlbmata maade metsa alla wõtmist.

Luike arwab, et sundust peale pannes metsastamisest tuleks ka riiklist toetust anda, sest muudu on sundust raste läbi wiia. Teatud maaala tuleks tunnistada kaitsemetsaks ja kui omanik ei wii metsastamist läbi, siis riik wõtab maaala oma kätte ja metsastab ta, makses tasu maaomanikule maa eest. Ei ole otstarbekohane „paragrahwiga“ sundida, waid tuleks maade metsastamise ergutuselt teha wastawat selgitustööd. Selgitustöö kõrwal tuleks toetust anda.

Wõtaksie wastu ettepanek: Ära kuulates referaate ja läbirääkimist, teeb täiskogu walikowale Riidu juhatusese ülesandeks kaasa aidata metsa-kaitse seaduse maksmapanemiseks.

Riidu töötawa.

Riidu lähema töötawa eistab R. Reskalla, mis oleks järgmine:

A. Organisaatsiooni alal:

- 1) Võimalikult laiade ringfondade koondamine Riidu liikmeks olewate ühingute ümber.
- 2) Kõigi Riiduga ühiseid sihte taotlewate organisaatsioonide koondamine Riidu ümber. Riidu liikmeks olewate organisaatsioonide töö ühtlustamine ja korraldamine metsanduse ja jahiasjanduse edendamise ja looduswarade kaitsemise aladel.
- 3) Jahiorganisaatsiooni tööse korraldamiseks ja ühtlustamiseks erisektsiooni moodustamine Riidu juures.

B. Tööde korraldamise alal:

- 1) Metsanduse eriteadlaste ametise kutsumine, kelle ülesandeks jääks tööde üldine korraldamine ja juhtimine wastawalt Riidu sihtidele.
- 2) Metsategelaste, agronomilistestööajadude ja metsateadlaste kaasatõmbamine metsanduse arendamise töös ja nendele wastawate juhtnõude andmine.
- 3) Metsanduse eriajastaja väljaandmine, kusjuures püüda eeskätt läbi rääkida ja võimaluse järele ka kokkuleppeid sõlmida

E. Metsateenijate ühingu „Eesti Metsa“ väljaandmise asjus.

- 4) Tööde ühtlustamine metsanduse alal töötawate asutiste, org-*de* ja isikutega.

C. Metsanduse edendamise alal:

- 1) Igakülgne metsanduse puutuwate küsimuste populariseerimine ja propageerimine laialistele rahwahulkadele, eriti talupidajatele. Soengute ja näitiskude tööde korraldamine metsanduse küsimuste käsitamises. Metsaistutamise ja metsakülmwi päewade korraldamine (metsandusenädal). Kus wõtaksid osa seltsfondlikud organisaatsioonid, talupidajad ja koolid. Kirjanduse kasutamine propogandaks: 1) eriajastirjad, 2) põllumajanduslikud ajakirjad, 3) poliitilised ja kohapealsed ajalehed. Raadio kasutamine. Metsandusliku kirjanduse lewitamine. Põllumajanduslikel näitustel esinemine.
- 2) Põllumajanduslikult kasutamata ja ebaotuwate maade metsastamine ja selle tööde juhtimine.
- 3) Talu ja seltsfondlikude ehitiste ümbruse ühtustamine.
- 4) Talupidajatele metsaseemnete ja taimede muretsemine.

Rein leiab, et eistatud töötawa on põhjalikult läbi töötatud. Töötawa ühitasjalikumaks teostamiseks tuleks kohalikel ühingul usaldusmeeste süsteem ära kasutada. Tööle tuleks kaasa tömmata jaoskonna agronoome ja metsaühingute tegelasi, neile enne korraldabes lühiajalisi kursusi metsandusest. Samuti tuleks hiljem talupidajatele sarnaseid kursusi korraldada. Metsanduse edendamiseks tuleks talupidajate wabel korraldada wõistlusi. Igas maa-konnas tuleks leida eeskujulik talu, kus metsandust on edendatud ja sinna eesküsi korraldada. Ka näitustel tuleks metsamajapidamise tulustust näidata. Uurimusi korraldada metsanduse alal. Ajakirjandust ära kasutada metsanduse propogandaks rohkemal määral.

Luike: Riidu tuleks wõtta wastu kõiki metsandusest huwitatud seltsi. Riidu põhikirjas ettenähtud sihtide saawutamiseks tuleks ära kasutada kõik abi-nõud. Propaganda tuleks teha ühingute kaudu.

Sitta: Tuleks selgitustööga, kui ta sundusega metsastamist edendada. Mõnel pool häwitatakse metsi liiga (mõisnikkude tagaasaadud metsad). Kohalikel ühingul tuleks ellu kutsuda iga põllumeeste-*seltsi* juures metsa-sektsioon. Põhikirja § 6 järgi tuleks wastawad sektsioonid ellu kutsuda. Ajastirja asjus ei ole E. Metsateenijate Ühing koostöö wastu.

Sehakse ettepanek: Eesti Metsaühingute Riidu

täistogu tunnistas ehitatud töökawa sihtjooned vastuvõetavaks ja soovitas valitaval juhatusel ja nõukogul apolitilisel alusel kaasa aidata metsa- ja looduskaitselise otstarbekohaste ja vajalikkude seaduste väljatöötamisele; lähema töökawa väljatöötamine jätta nõukogu ja juhatuse hooldeks põhikirja § 30 põhjal.

Celarwe wõetakse fr. 4600 peale tasataalus wastu.

Juhatusse walitakse: A. Auksman, J. Luik,

J. Pipar, Jr. Saluste, R. Keßkilla, W. Sepp.

Nõukogu liikmeteks walitakse: Reim, Netze, Daniel, Soowik, Walner, Renn, Rõster, Kraaw, Kelder, Uustal, Saks, Kuris. Nõukogu liikmete asemeliks walitakse: Ant, Luts, Jurkatam.

Juhatuselise liikmete asemeliks walitakse: Undrits, Telen, Tiisman, Abel, Puusep, Saarson.

Rewisjonikomisjoni walitakse: Sitta, Noor, Kalberg. Rewisjonikomisjoni liikmete asemelikeks walitakse: Pihlau, Wolens, Oas.

E. M. Ü. Audru osakonnast.

15. märtsil j. a. suutis igawesele unele endine Leetsaare wahtkonna metsawaht Jüri Juhkam 69. a. wanuseft.

Ta sündis 1860. a. Pärnumaal, Tõstamaa

kui inimene oli Jüri Juhkam otsekohene, hoolas ja korrekne. Ta oli heaks ja lugupeetud sõbraks kõigile, kes teda tundsid.

Oles suur ja tõsine loodusefõber, armastas ta metsa ja pühendas kogu oma elu ainult ametile.

Matmine oli 22. märtsil Tõstamaa koguduse



Jüri Juhkam, Leetsaare wahtkonna metsawaht.

wallas „Wene“ talu perepojana. Läts 18. a. Tõstamaa mõisa aedniku juurde õpilaseks

26. aastajana ajus Tõstamaa mõisa Leetsaare wahtk. metsawahiks. Teenis samal kohal wahetpidamata 1929. aastani, ühtekokku 43. a. täites ausalt ja kohusetruult oma ametikohustusi. Sage-dased olid kokkupõrked ja tulistamised salaküttide ja metsawarastega, kuid alati pääses wigastusteta.

suruajal, kuhu kadunud ta wiimasele teekonnale oli saatma tulnud rohkesti rahwast ja endisi kaasteenijaid.

Pärja hauale asetask osakonna nimel Tõstamaa II jaost. metsnik J. Lomingas.

Olgu muld sulle kerge, me mälestuses seisad sa alati!

S. S.

Wäljaandja: Eesti Metsateenijate Ühing.

Wastutaw toimetaja: D. Daniel.

E. Antow ja Ko. trükitoda, Nõmme-Rahumäe, Waigu tän. 3. Rõnetr. 42.

Väetage niite, karjamaid ja söödavälju

Toomasjahuga

Tähe



märgiga

Toomasjahu on kõige kestvamalt mõjuv, sellega kõige odavam fosforväetis.

Toomasjahu sisaldab ka 45—50% mõjuvat lupja.

Toomasjahu vähendab mulla hapesust.

Toomasjahu ei uhtu talve jooksul mullast välja.

Teateid annab Saksamaal:

Verein der Thomasmehlerzeuger, Berlin W. 35 Deutschland.

E. M. Ü. Keskjuhatus palub osakondi 1930. a. liikmemaksusid keskjuhatusesele ära saata. Ühtlasi teatab, et keskjuhatuselt on saada liikmekaartide raamatuid á 25 snt. tükk, millede tellimisel raha postmarkides ette ära saata.

Ühingud organiseerige kõik metsateenijad kutseühingutesse. Metskonnad, kus E. M. Ü. osakonnad puuduvad — avage nad peatselt.

E. M. Ü. Keskjuhatus.

Tahate teie oma raha paigutada
kindlasse kohta, s i i s o s t k e

Lutheri mööblit

Meie mööbli ostmine ei ole mitte kulu, vaid sisseseadesse paigutatud kapital, sest teie ei omanda mitte hooaja artikleid, vaid asju, mida teie oma eluaeg tarvitate ja mis teile kestvalt rõõmu valmistavad. Maitserikkalt ja mugavalt sisseseatud kodu on kultuurilise edu tunnusmärk. Meie mööbel erineb kõrgeväärtusliku töö ja :: :: materjali headuse poolest. :: ::

A/S. A. M. LUTHER

Müügikoht Tallinnas :

Pikk tän. 25,

kõnetraat 6-16.

Tartus : E. V. JÜRGENS'i äri, Vana tän. 17,

kõnetraat 7-78.

Valgas : P. SARETOK'i äri, Kesk tän. 15.